

ዓመታዊ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪዎች

ጥናት የመጠይቅ አሞላል መመሪያ

1. መግቢያ፤

ወቅታዊና አስተማማኝ ስታቲስቲካዊ መረጃ በሁሉም የኢኮኖሚ ዘርፎች መኖር የአንድን አገር የኢኮኖሚ ዕድገት ለማፋጠን የሚረዱ ፖሊሲዎችን ለመንደፍ፣ ዕቅድ ለማውጣት፣ ተግባራዊነቱንም ለመቆጣጠርና እያንዳንዱ የኢኮኖሚ ዘርፍ ለሀገር ሀብት ውጤት ያለውን ድርሻ ለመከታተል አስፈላጊነቱ እሙን ነው።

ከላይ የቀረበውን አጠቃላይ ዓላማ መሠረት በማድረግ የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ከማምረቻ ኢንዱስትሪው ዘርፍ ውስጥ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪዎችን በየዓመቱ በማጥናት ዝርዝር ስታቲስቲካዊ መረጃዎችን ለተጠቃሚዎች በማሠራጨት ላይ ይገኛል። በ1999 በጀት ዓመትም ይህንን የኢኮኖሚ ዘርፍ አስመልክቶ መረጃዎችን ለማሰባሰብ ዕቅድ ተይዟል።

በዚሁም መሠረት ይህ የአሞላል መመሪያ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪዎች መጠይቅን ለመመላት እንዲያስችል የቀረበ ሲሆን በውስጡም የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪን ትርጉም (መመዘኛ)፣ የጥናቱን ዓላማዎች፣ ጥናቱ የሚመለከተውን ጊዜ፣ የሚሰበሰቡ የመረጃ ዓይነቶች፣ የመረጃው ምንጭ፣ የመረጃውን ሚስጢራዊነት፣ ቁጥሮች እንዴት እንደሚሞሉና ዓምድ በዓምድ በዝርዝር መረጃዎች እንዴት እንደሚጠየቁና እንደሚሞሉ ማብራሪያ ቀርቧል።

2. ማምረት (ማምረቻ)፡- የጥሬ ዕቃዎችን ወይም የመገጣጠሚያዎችን ቅርጽ ወይም/እና ይዘት መካኒካዊ ወይም ኬሚካላዊ የሆነ ዘዴ በመጠቀም ወደ አዲስ ውጤት የመለወጥና የአካል መገጣጠም ሥራዎችን የማከናወን ተግባር ነው። ከዚህ በተጨማሪም የደንበኞችን ጥሬ ዕቃ በመጠቀም የማምረት አገልግሎት የሚሰጡ እንደ ወፍጮ ቤት፣ ልብስ ስፌት፣ የተለያዩ ቅርጽ ማውጣት፣ የብረታ ብረት፣ የእንጨት ውጤቶችንና የመሳሰሉትን ሥራዎች የሚያከናውኑ እንደ ማምረት ሥራ ይቆጠራሉ።

3. የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪዎች ትርጉም፤

የትላልቅ ወይም መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪ የሚባለው በአማካይ አሥርና በላይ ሠራተኞችን የሚያስማራ፤ በአንድ ሥፍራ የተለየ አድራሻ ያለው፤ አብዛኛውን ጊዜ በአንድ ሥራ አስኪያጅ ወይም ባለቤት የሚመራ ሆኖ በኢነርጂ ወይም በሞተር ኃይል የሚንቀሳቀስ መሣሪያ በመጠቀም አንድ ወይም የተለያዩ ምርቶችን የሚያመርት ፋብሪካን ሁሉ የሚያካትት ነው። ለምሳሌ፦ እንደ ዳቦ መጋገሪያ፤ እንጨት መስንጠቂያ፤ የዱቄት ማምረቻ፤ የጫማ ማምረቻ፤ የጨርቃ ጨርቅ ፋብሪካና እነዚህን የመሳሰሉትን ያጠቃልላል።

ሆኖም አንዳንድ ጊዜ የማምረትና የንግድ ወይም የአገልግሎት ተግባራት በጣም ሊካሄዱ ይችላሉ። በዚህ ወቅት ሁለቱም ተግባራት በሰፊው የሚካሄዱ ከሆነና የሁለቱ ተግባራት ሂሳብ ተለይቶ የሚታወቅ ከሆነ የማምረቻ ተግባሩን የሚመለከት መረጃ ብቻ ለይቶ በመጠየቅ መጠይቁን መሙላት ያስፈልጋል። ነገር ግን የማምረቻ ድርጅቱን የሥራ እንቅስቃሴ ከሌሎች ዘርፎች ለመለየት ካልተቻለና በአብዛኛው ድርጅቱ የተሰማራው በማምረት ተግባር ላይ ሆኖ የንግድ ወይም የአገልግሎት ዘርፍ ሥራው በተቀጽላነት የሚከናወን ከሆነ ወይም ድርጅቱ አብዛኛውን ገቢ የሚያገኘው ከማምረት ተግባሩ ከሆነ፤ የዚህ ድርጅት የሥራ እንቅስቃሴ ሙሉ በሙሉ በጥናቱ ሊካተት ይገባል። ለምሳሌ የዚህ ዓይነት የሥራ ተግባር በጣም ሊካሄዱ ዳቦ ቤቶችና ሻይ ቤቶች በብዛት ያጋጥማሉ።

4. የጥናቱ ዓላማዎች፤

4.1 የዘርፉን ዕድገት በሚመለከት የኢኮኖሚ ፖሊሲና የልማት ዕቅድ አውጭዎች እንዲሁም ተመራማሪዎች ለመነሻነት የሚጠቀሙበት ስታቲስቲካዊ መረጃ በኢንዱስትሪ ዓይነትና በባለቤትነት ዓይነት ለማቅረብ፤

4.2 ዘርፉ ያሠማራውን የሰው ኃይልና የምርት መጠን ለማወቅና ለአገር ሀብት ውጤት የሚያበረክተውን ድርሻ ለማስላት አስፈላጊ ስታቲስቲካዊ መረጃዎችን ለማስገኘት፤

4.3 ዘርፉ ከሌሎች የኢኮኖሚ ዘርፎች በተለይም ከግብርናው ጋር ያለውን መስተጋብር እንዲሁም ከውጭ ጥሬ ዕቃዎችን በማስገባት በኩል ያለውን ድርሻ ለመገመት የሚያስችሉ ስታቲስቲካዊ መረጃዎችን በዝርዝር መሰብሰብ፤ የዚህ ጥናት ዋና ዋና ዓላማዎች ናቸው።

5. በጥናቱ የሚሰበሰቡ የመረጃ ዓይነቶች፤

በዚህ ጥናት የሚሰበሰቡ ስታቲስቲካዊ መረጃዎች- የካፒታል መጠን፣ የፋብሪካው ሕጋዊ አቋም፣ የሠራተኞች ብዛት፣ ደመወዝና ምንዳ፣ የምርት መጠንና ዋጋ፣ የጥሬ ዕቃ ፍጆታ፣ ልዩ ልዩ ከማምረት ሂደቱ ጋር የተዛመዱና ያልተዛመዱ ወጭዎች፣ የቋሚ ንብረት ሁኔታና በቋሚ ንብረት ላይ የተደረገ የመዋዕለ ንዋይ መጠንና የማምረት ችሎታ ... ወዘተ የመሳሰሉት ናቸው፡፡

6. መጠይቁን ለመሙላት የሚያስችሉ አጠቃላይ ማብራሪያዎች፤

6.1 የሚሰበሰቡት መረጃዎች ምንጭ፤ መረጃዎች በመጠይቁ ላይ መሞላት ያለባቸው ፋብሪካው የሚገለገልባቸውን የሂሣብ መዛግብትና ልዩ ልዩ ሰነዶች መሠረት በማድረግና የቃለ መጠይቅ ዘዴን በተጨማሪ በመጠቀም ነው፡፡ በመዝገብ ያለመኖር ምክንያት መረጃ ሰጭዎች መልሶችን ለመስጠት የሚችገሩ ሲሆን በተቻለ መጠን የተሟሉ መረጃዎችን በግምት ለማግኘት መሞከር ያስፈልጋል፡፡

6.2 ለዚህ ጥናት የማምረቻ ኢንዱስትሪዎች የሥራ እንቅስቃሴ ስታቲስቲካዊ መረጃ የሚሰበሰበው ከፋብሪካው ስለሆነ ከአንድ ዓይነት ፋብሪካ በላይ ያላቸው ድርጅቶች ለእያንዳንዱ ፋብሪካ የተለየ መጠይቅ ማስሞላት ይኖርባቸዋል፡፡ ስለሆነም ከአንድ ፋብሪካ በላይ ያላቸው ድርጅቶች ስለ ሁሉም ፋብሪካዎች (በአንድ የኢንዱስትሪ ዓይነትና ከተማ የሚጠቃለሉ ካልሆነ በስተቀር) መረጃ በአንድነት አጠቃልለው በአንድ መጠይቅ ማስሞላት የለባቸውም፡፡ በተመሳሳይ መንገድ አንድ የፋብሪካ ባለንብረት ሁለት የተለያዩ ፋብሪካዎች ቢኖሩትና አንደኛው ፋብሪካ ለሌላው ጥሬ ዕቃ አቅራቢ ቢሆን፣ የሁለቱም ፋብሪካዎች መረጃ መሞላት ያለበት በተለያዩ መጠይቅ ለየብቻ ነው፡፡ ለምሳሌ፦ የዱቄት ፋብሪካ እና ዳቦ መጋገሪያ፣ ወዘተ፡፡

6.3 ምስጢር ስለመጠበቅ፤ በመጠይቁ ላይ የሚሞላው ማናቸውም ዓይነት መረጃ የሚፈለገው ለስታቲስቲክስ ሥራ ብቻ ስለሆነ ማለትም ተጠቃሎ እንጂ በተናጠል ለመረጃ ተጠቃሚዎች ስለማይሰጥ በሚስጢር የሚያዝ ነው፡፡

6.4 ጥናቱ የሚመለከተው ጊዜ

የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱን በሚመለከት የሚሰበሰበው መረጃ የአንድ ዓመት ማለትም የ1998 የምርት ዘመን አስመልክቶ መሆን ይገባል። በመሆኑም የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱን የሂሳብ መዝገብ አያያዝ ሁኔታ በመከተልና ከዚህ በታች በተዘረዘረው መሠረት በጥናቱ መሸፈን የሚገባውን ወቅት በጥንቃቄ መወሰን ይኖርበታል።

6.4.1 የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱ የተሟላ የሂሳብ መዝገብ የሚይዝ ከሆነ፡

6.4.1.1 ድርጅቱ የሂሳብ መዝገቡን የሚይዘው በኢትዮጵያ በጀት ዓመት ከሆነ፤ የድርጅቱን እንቅስቃሴ በሚመለከት የሚሰበሰበው መረጃ የ1998 በጀት ዓመትን በሙሉ ወይም ከሐምሌ 1/1997-ሰኔ 30/1998 ያለውን መሆን ይገባል።

6.4.1.2 ድርጅቱ የሂሳብ መዝገቡን የሚይዘው በኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር ከሆነ የድርጅቱን የሥራ እንቅስቃሴ በሚመለከት የሚሰበሰበው መረጃ የ1998 ዓ.ም በሙሉ ወይም ከመስከረም 1/1998 - ጳጉሜ 5/1998 መሆን ይገባል።

6.4.1.3 ድርጅቱ የሂሳብ መዝገብ የሚይዘው በአውሮጳውያን ዘመን አቆጣጠር ከሆነ የድርጅቱን የሥራ እንቅስቃሴ በሚመለከት የሚሰበሰበው መረጃ የ2005 በሙሉ ወይም ከJanuary 1- December 31/2005 መሆን ይኖርበታል።

6.4.2 የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱ የተሟላ የሂሳብ መዝገብ የማይዝ ከሆነ

የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱ የተሟላ የሂሳብ መዝገብ የማይዝ ከሆነ የድርጅቱን የሥራ እንቅስቃሴ በሚመለከት የሚሰበሰበው መረጃ የ1998 የኢትዮጵያ በጀት ዓመትን በሙሉ ወይም ከሐምሌ 1/1997 - ሰኔ 30/1998 መሆን ይገባል።

ማሳሰቢያ፡ የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱ በ1998 ዓ.ም ምንም ዓይነት ምርት ያለመረተ ወይም የማምረት አገልግሎት ያልሰጠ ከሆነ ከድርጅቱ መረጃ አይሰበሰብም።

6.5 ቁጥሮች በመጠይቁ ውስጥ እንዴት መጻፍ እንዳለባቸው፣ ቁጥሮች በሚጻፉበት ጊዜ የተጠየቀውን መረጃ ለመጻፍ በተሰጠው ዓምድ ሥር የቁጥሩን መጨረሻ በስተቀኝ ባለው የመጨረሻ ቦታ በመመዝገብ መጀመር ያስፈልጋል። (ከዚህ በታች የተሰጠውን ምሳሌ ይመልከቱ።) ለክፍልፋይ (ከክፍል 4 ንዑስ ክፍል 4.1 ዓምድ 6 በስተቀር - የአንዱ ዕቃ መካከለኛ የሽያጭ ዋጋ) መጻፊያ ቦታ ስላልተሰጠው በክፍልፋይ ደንብ መሠረት በማጣጋት ቁጥሮች ይመዘገባሉ። ይኸውም፦

ለምሳሌ፦ በመጠይቁ ክፍል 3 ንዑስ ክፍል 3.1 ላይ በተራ ቁጥር 6 አቅጣጫ ለተጠየቀው ጠቅላላ ለጊዜያዊ ሠራተኞች የተከፈለው ምንዳ ወይም ደመወዝ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ብር 10451.50 ቢከፈል በክፍልፋይ ደንብ መሠረት በማጣጋት ብር 10452 ይሆናል ማለት ነው። ትክክል የተሞላ በሚለው ሠንጠረዥ ሥር እንደሚታየው 10452 ለመጻፍ ከካርድ ኮለም 83 ጀምሮ እስከ ካርድ ኮለም 87 ያሉትን አምስት ቦታዎች (ካርድ ኮለሞች) መጠቀም ያስፈልጋል። በተጨማሪም ቁጥሮች በሚመዘገቡበት ጊዜ በአንድ ካርድ ኮለም ውስጥ አንድ ቁጥር ብቻ መጻፍ ይኖርበታል።

በትክክል የተሞላ

ምንዳ							
16							
8	8	8	8	8	8	8	8
0	1	2	3	4	5	6	7
			1	0	4	5	2

በስህተት የተሞላ

ምንዳ							
16							
8	8	8	8	8	8	8	8
0	1	2	3	4	5	6	7
1	0	4	5	2			

ክፍል 1 - የአካባቢ መለያ

1.1 የፋብሪካው አድራሻ /ሥራው የሚካሄድበት ሥፍራ/፤

በዚህ ክፍል ከዓምድ 1-13 በተሰጡት ክፍት ቦታዎች የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት የአካባቢ መለያ መረጃ ይሞላል። እያንዳንዱ ዓምድ የተለያዩ የአካባቢ መለያዎችና አድራሻዎች የሚሞላበት ሲሆን በዓምዶቹ ውስጥ የሚገኙ ካርድ ኮለሞች ደግሞ ኮዶች የሚሞሉባቸው ቦታዎች ናቸው።

ዓምድ 1 - ክልል

በዚህ ዓምድ ሥር በተሰጠው ክፍት ቦታ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት ክልል ስም ይመዘገባል። ካርድ ኮለሞቹ ለቢሮ ሥራ ብቻ ስለሚያገለግሉ ክፍት ይተዉ።

ዓምድ 2 - ዞን

በዚህ ዓምድ ሥር በተሰጠው ክፍት ቦታ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት ዞን ስም ይመዘገባል። ካርድ ኮለሞቹ ለቢሮ ሥራ ብቻ ስለሚያገለግሉ ክፍት ይተዉ።

ዓምድ 3 - ወረዳ

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት የወረዳ ስም ይመዘገባል። ካርድ ኮለሞቹ ለቢሮ ሥራ ብቻ ስለሚያገለግሉ ክፍት ይተዉ።

ዓምድ 4 - ከተማ

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት የከተማ ስም ይመዘገባል። ካርድ ኮለሞቹ ለቢሮ ሥራ ብቻ ስለሚያገለግሉ ክፍት ይተዉ።

ዓምድ 5 - ክፍለ ከተማ /ከፍተኛ

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት ክፍለ ከተማ/ከፍተኛ ስም/ቁጥር እንደአግባብነቱ ተጠይቆ ይመዘገባል። በካርድ ኮለሞቹ የከፍተኛው ኮድ ይሞላል።

ዓምድ 6 - ቀበሌ

በዚህ ዓምድ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት የከተማ ነዋሪዎች ማህበር (ቀበሌ) ስም/ቁጥር ይሞላል። በካርድ ኮለሞቹ የቀበሌው ቁጥር ይሞላል። ማሳሰቢያ:- ለውጥ ለተካሄደባቸው ቀበሌዎች በዚህ ካርድ ኮለም ላይ ሊሞላ የሚገባው ቀበሌ አዲሱ ነው።

ዓምድ 7 - የቤት ቁጥር፤ በዚህ ዓምድ ሥር የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚገኝበት የቤት ቁጥር በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ውስጥ ይመዘገባል።

ዓምድ 8 - የጥናቱ ዓመት፤ የጥናቱ ዓመት 1998 የተሞላበት ስለሆነ ምንም አይሞላበትም።

ዓምድ 9 - የፋብሪካው መደብ፤ ለቢሮ ሥራ ስለሆነ ክፍት ይተው።

ዓምድ 10 - ፋብሪካው የተመዘገበበት ሙሉ ስም/የባለቤቱ/ቶች) ሙሉ ስም፤

በዚህ ዓምድ ፋብሪካው የሚታወቅበትና የተመዘገበበት ስም በተሰጠው ካርድ ኮለም ላይ ይመዘገባል። ፋብሪካው የሚጠራበት የራሱ የሆነ ስም ከሌለውና የተመዘገበው በባለቤቱ ስም ከሆነ የባለቤቱ ስም ከዋና ሥራው ጋር ተጣምሮ ይጻፋል። ለምሳሌ የድርጅቱ ባለቤት ስም አቶ አየለ ለማ ቢሆንና የኢንዱስትሪው ዓይነት የቢሮ ዕቃዎች ማምረት ቢሆን በዚህ ኮለም ውስጥ የሚሞላው አየለ ለማ የቢሮ ዕቃዎች ማምረት ይሆናል።

ዓምድ 11 የፋብሪካው ተራ ቁጥር

በዚህ ዓምድ ውስጥ የሚገኘው ካርድ ኮለም የሚያገለግለው ለቢሮ ሥራ ስለሆነ በመስክ ላይ ምንም አይሞላበትም።

ዓምድ 12 - የስልክ ቁጥር

በዚህ ዓምድ ሥር በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ፋብሪካው የስልክ ቁጥር ካለው ይመዘገባል።

ዓምድ 13 - የፖስታ አድራሻ

በዚህ ዓምድ በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ፋብሪካው የፖ.ሣ.ቁጥር ካለው ይመዘገባል።

1.2 የፋብሪካው ዋና መ/ቤት ከፋብሪካው የተለየ ከሆነ አድራሻው፤

የፋብሪካው ዋና መ/ቤት ፋብሪካው ካለበት ሥፍራ የተለየ ከሆነ ዋና መ/ቤቱ የሚገኝበት ዝርዝር አድራሻ ማለትም ክልል፣ ዞን፣ ወረዳ፣ ከተማ፣ ከፍተኛ/ክፍለ ከተማ፣ ቀበሌ፣ የቤት ቁጥር፣ የስልክ ቁጥር፣ የፖ.ሣ.ቁጥር በተሰጡት ክፍት ቦታዎች በ1.1 ላይ በቀረበው ማብራሪያ መሠረት ይመዘገባሉ፡፡

ክፍል 2 - ስለፋብሪካው መሠረታዊ መረጃዎች

2.1 ፋብሪካው የሚያመርተው ምርት ምንድን ነው?

ፋብሪካው አንድ ዓይነት ምርት የሚያመርት ከሆነ የምርቱን ዓይነት ከአንድ በላይ ምርት የሚያመርት ከሆነ ከፍተኛ ገቢ ከሚያስገኙት የምርት ዓይነቶች በመጀመር እንደ ቅደም ተከተላቸው የፋብሪካው ዋና ዋና የምርት ዓይነቶች በተሰጠው ክፍት ቦታ ይመዘገባሉ፡፡

በአብዛኛው ድርጅቱ የተሠማራው በትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪ ሆኖ የንግድ ወይም የአገልግሎት ሥራ በጣምራነት የሚያከናውን ከሆነ በዚህ ቦታ ላይ መሞላት ያለበት የማምረት እንቅስቃሴው ብቻ ነው፡፡ ይህ መረጃ በሚሞላበት ጊዜ ዝርዝርና ግልጽ ሆኖ (በተለይ ከእንጨትና ከብረት ለሚሠሩት የቤት መሣሪያዎች ምርቱን ከምን እንደተሠራ ከጥሬ ዕቃው ዓይነት ጋር መገለጽ አለበት) በቢሮ ውስጥ ተገቢውን የኢንዱስትሪ ኮድ ለመመላት አሻሚ በማይሆንበት መንገድ በጥንቃቄ መመዝገብ ይኖርበታል፡፡ ለምሳሌ፦ ዳቦ መጋገር፣ ዘይት ማምረት ሣሙና ማምረት፣ ልብስ መሥራት፣ ዱቄት ማምረት፣ የጫማ ምርት፣ የፕላስቲክ ምርት፣ እንጨት መሠንጠቅና መላግ፣ ከእንጨት ወይም ከብረት የተሠሩ የቤት መሣሪያዎችን ማምረት (በሮች፣ መስኮቶች፣ መቃኖች፣ ሞራሌዎችን ...ወዘተ ለሚያመርቱ)፣ የቤትና የቢሮ ዕቃዎች ማምረት፣ የሕትመት ሥራዎች፣ የሹራብ ሥራ ...ወዘተ እየተባለ መገለጽ ይኖርበታል፡፡

2.2 ፋብሪካው ሌሎች ቅርንጫፍ ማምረቻዎች ካሉት ብዛታቸው ስንት ነው?

ይህ መረጃ የሚሞላለት ፋብሪካ በሚገኝበት ከተማ ሌሎች ተመሳሳይ ምርት የሚያመርቱ ቅርንጫፍ ማምረቻዎች ካሉት ብዛታቸው ስንት እንደሆነ ተጠይቆ በተሰጠው ካርድ ኮለም ይመዘገባል፡፡ ይህ ማለት ፋብሪካው አንድ ዓይነት ምርት የሚያመርቱ ከአንድ በላይ ፋብሪካዎች **በአንድ ክልል፣ ዞንና ከተማ** ቢኖሩት ቀሪዎቹ አድራሻዎች ከፍተኛው፣ ቀበሌው፣ የቤት ቁጥሩ፣ የስልክ ቁጥሩና የፖ.ሣ.ቁጥሩ ቢለያዩም የሁሉም መረጃ በአንድ መጠይቅ ተሞልቶ የቅርንጫፎቹ(መረጃው የሚገኝበትን ፋብሪካ ሳይጨምር) ብዛት በዚህ ዓምድ በተሰጠው ካርድ ኮለም ይሠፍራል፡፡ የተለያዩ ምርቶችን የሚያመርቱ ከሆነ ግን በመግቢያው ላይ እንደተገለጸው የግድ በተለያዩ መጠይቆች መሞላት ይኖርባቸዋል፡፡

ለምሳሌ፣ አንድ የዳቦ ቤት ባለቤት በአንድ ከተማ ውስጥ በተለያዩ ቦታዎች ሁለት የዳቦ ማምረቻና አንድ ዱቄት ፋብሪካ ቢኖረው ለሁለቱ የዳቦ ማምረቻዎች ለጥያቄ 2.2 አንድ ተብሎ ከተሞላ በኋላ አንድ መጠይቅ መሞላት ሲኖርበት ለዱቄት ፋብሪካው ግን የግድ አንድ ሌላ መጠይቅ መሙላት ያስፈልጋል (በዚህ ጊዜ ጥያቄ 2.2 በሠረዝ መታለፍ ይኖርበታል፡፡)

2.3 ፋብሪካው ሥራ የጀመረበት ወርና ዓመተ ምህረት መቼ ነው

ፋብሪካው ተቋቁሞ ተግባራዊ ሥራ የጀመረበት ወርና ዓ.ም፣ በኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ይመዘገባሉ፡፡ ለምሳሌ፣ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪው ሥራ የጀመረው በመስከረም ወር 1971 ዓ.ም፣ ቢሆን በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ውስጥ መስከረም አንደኛ ወር ስለሆነ 011971 ይሞላል ማለት ነው፡፡ ፋብሪካው ከተቋቋመ በኋላ የይዞታ ለውጥ የተካሄደ ቢሆንም እንኳን መሞላት ያለበት የተቋቋመበት መሆኑን ማስተዋል ይገባል፡፡ሆኖም ግን ፋብሪካው የምርት ዓይነት ለውጥ ካደረገ ለውጥ ያደረገበትን ወቅት መሆን አለበት፡፡

2.4 የማምረቻ ኢንዱስትሪው የሂሳብ መዝገብ ሁኔታ

የተሟላ የሂሳብ መዝገብ፣ ማለት የፋብሪካውን የወጪና የገቢ መጠን በየወጪና በየገቢው አርዕስት ዘርዘሮ የሚይዝ፣ የትርፍና ኪሳራ መግለጫና የሂሳብ ቋት (Balance Sheet) የሚይዝ መዝገብ ነው፡፡ ይህም የሂሳብ መዝገብ ለሂሳብ ቋት በዓመቱ መጀመሪያ ላይ አዲስ ባላንስ ይዞ በዓመቱ መጨረሻ ላይ የሚለወጥ ሲሆን፣ ለትርፍና ኪሳራ መግለጫ ደግሞ በዓመቱ መጀመሪያ በአዲስ ባላንስ የሚጀምር ይሆናል፡፡ የዓመቱ መጀመሪያና መጨረሻ ማለት ግን የበጀት ዓመት መጨረሻ ወይም የኢትዮጵያ የዘመን አቆጣጠር መጀመሪያና መጨረሻ ላይሆን ይችላል፡፡

ከላይ በቀረበው መሠረት ፋብሪካው የሂሳብ መዝገብ የሚይዝ ከሆነ ኮድ «1»፣ የወጪና የገቢ ዝርዝር ብቻ የሚይዝ ከሆነ ኮድ 2፣ ምንም ዓይነት የሂሳብ መዝገብ የማይይዝ ከሆነ ኮድ 3 ከተከበበ በኋላ በተሰጠው ካርድ ኮለም ቁጥሩ መስፈር ይኖርበታል፡፡ ፋብሪካው የሂሳብ መዝገብ ካሉት የወጪና የገቢ ዝርዝር (አዲት የተደረገም ሆነ ጊዜያዊ) ከመጠይቁ ጋር ተያይዞ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

2.5 ፋብሪካው የሂሣብ መዝገብ የሚይዝ ከሆነ በየትኛው ዘመን አቆጣጠር ነው?

ለጥያቄ 2.4 የተሰጠው ኮድ 1 ወይም ፋብሪካው የተሟላ የሂሣብ መዝገብ የሚይዝ ከሆነ ፋብሪካው ሂሣቡን የሚይዘው በየትኛው የዘመን አቆጣጠር መሆኑን ለመግለጽ ከ1-4 ከተዘረዘሩት ውስጥ የትክክለኛውን መልስ ተራ ቁጥር በመክበብ ተገቢውን ኮድ በተሰጠው ካርድ ኮለም ውስጥ ማስፈር ያስፈልጋል። ሆኖም መልሱ በ4ኛው ተራ ቁጥር የተጠቀሰው ሌላ /ይገለጽ/ ከሆነ አራትን በመክበብና በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ውስጥ በማስፈር ወሩና ቀኑ ከመቼ እስከ መቼ እንደሆነ በአቅጣጫው በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ በጽሁፍ መገለጽ ይኖርበታል። አማራጭ መልሶችም፤

- በበጀት ዓመት (ከሐምሌ 1 - ሰኔ 30) ----- 1
 በኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር (ከመስከረም 1 - ጳጉሜ 5/6) -----2
 በአውሮፓውያን ዘመን አቆጣጠር (ከጃኑዋሪ 1 - ዲሴምበር 31)----3
 ሌላ (ይገለጽ) -----
 4

2.6 የፋብሪካው የባለቤትነት ዓይነት ምንድን ነው?

ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ይህ ፋብሪካ በማን ባለቤትነት ሥር እንደነበር ማለትም በግል/የኢ.ሥ.ማ. ወይም በመንግሥት ይዞታ ሥር መሆኑን ለማመልከት ትክክለኛውን ኮድ በመክበብ በተሰጠው ክፍት ቦታ ኮዱን መጻፍ ያስፈልጋል። የግል/የኢ.ሥ.ማህበር የሚለው በአንድ ግለሰብ ባለቤትነት፣ በሽርክና/ጃይንት ቪንቸር፣ በባለአክሲዮን ኩባንያነት፣ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ኩባንያነት፣ በኅብረት ሥራ ማህበር፣ ፋብሪካዎችን የሚመለከት ነው። የመንግሥት ማለት ደግሞ በማዕከላዊ መንግሥትና በማዘጋጃ ቤት የተያዙ ፋብሪካዎችን በሙሉ የሚያጠቃልል ነው። ነገር ግን የፋብሪካው ይዞታ በመንግሥትና በግል በቅንጅት ከሆነ ኮድ 3 ከተከበበ በኋላ በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ የእያንዳንዳቸውን ድርሻ በመቶኛ በአጻጻፋቸው ቅደም ተከተል መሠረት በመጀመሪያው ሠረዝ ላይ የመንግሥትን ድርሻ እንዲሁም በሁለተኛው ሠረዝ ላይ የግሉን ድርሻ በነጠላ ሠረዝ በመለየት መጻፍና ኮዱን በተሰጠው ካርድ ኮለም ማስፈር ያስፈልጋል። ማሳሰቢያ፦ በሽሙር ማህበር /Joint venture/ የተያዘ ፋብሪካ ካጋጠመ በኢትዮጵያ የንግድ ኮድ በሽርክና ስለሚፈረጅ በዚህ ዓምድ ላይ በግል የሚለው ውስጥ ይካተታል። ለማጠቃለል ያህል በግል ማለት በ2.9 ላይ ከ1 - 5 የተዘረዘሩትን ያጠቃልላል።

2.7 የማምረቻ ኢንዱስትሪው ከመንግሥት ወደ ግል የተዛወረ ነውን?

በጥያቄ 2.6 ኮድ 1 ወይም 3 ለተሞላላቸው በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ ፋብሪካው ከተመሠረተ በኋላ ከመንግሥት ወደ ግል በሽያጭ ወይም በሌላ መንገድ የተዛወረ ከሆነ ኮድ 1 ካልተዛወረ ደግሞ ኮድ 2 ከተከበበ በኋላ በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ ትክክለኛው ኮድ መሞላት አለበት፡፡

2.8 ለጥያቄ 2.7 መልሱ ኮድ 1 ወይም አዎ ከሆነ ከመንግሥት ወደ ግል የተዛወረበት ወርና ዓ.ም ይገለጽ

ፋብሪካው ከመንግሥት ወደ ግል በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ የተዛወረ ከሆነ የተዛወረበት ወርና ዓ.ም በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ ከተሞላ በኋላ ወርና ዓመቱ በካርድ ኮለሞቹ መሞላት ይኖርበታል፡፡

2.9 በተራ ቁጥር 2.6 ኮድ 1 ወይም ኮድ 3 (የግሉ ድርሻ 51 ፐርሰንትና በላይ ከሆነ ብቻ) ለተሞላላቸው የፋብሪካው ሕጋዊ አቋም ምንድን ነው?

የፋብሪካውን የባለቤትነት ዓይነት በሚመለከት ቀጥሎ የተሰጠውን ትርጉም መሠረት በማድረግ ከቀረቡት አማራጭ መልሶች ውስጥ ትክክለኛውን ኮድ በመክበብ፣ ይኸው ቁጥር በተሰጠው የኮድ ቦታ መጻፊያ ላይ ይሞላል፡፡

ማስታወሻ፡ ለጥያቄ 2.6 ኮድ 3 ለተሞላላቸው ፋብሪካዎች የመንግሥት ድርሻ እኩል ወይም የሚበልጥ (50% እና በላይ) ከሆነ ይህ ጥያቄ በሠረዝ መታለፍ አለበት፡፡

1. በአንድ ግለሰብ ባለቤትነት የሚመራ፡- ፋብሪካው በአንድ ግለሰብ ባለቤትነት የተያዘ ሲሆን ነው፡፡
2. ሽርክና፡- ማለት ሕጋዊ ሰውነት ያለው ኃላፊነቱ ያልተወሰነ ሆኖ ከአንድ በበለጠ ግለሰቦች ባለቤትነት የሚካሄድ ፋብሪካ ነው፡፡ ሽሙር ማኅበር /Joint venture/ በኢትዮጵያውያንና በውጭ ዜጎች የጋራ ባለቤትነት የተመሠረተ ፋብሪካን ያጠቃልላል፡፡ ስለዚህ የዚህ ዓይነት ድርጅት/ፋብሪካ ካጋጠመን በሽርክና ውስጥ ይሞላል፡፡

3. ባለ አክሲዮን ኩባንያ :- ኃላፊነቱ የተወሰነ ሆኖ በአምስት ወይም ከአምስት በላይ በሆኑ ግለሰቦች ስምምነት የተቋቋመ ነው። አክሲዮኖቹ ከአንድ ግለሰብ ወደ ሌላ የባለቤትነት ስም ለማዛወር ይቻላል።
4. ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ኩባንያ: ኃላፊነቱ የተወሰነ ሆኖ በሁለት ወይም ብዛታቸው ከሃምሳ በማይበልጥ ግለሰቦች የሚቋቋም ነው። አክሲዮኖቹን ከአንድ ግለሰብ ወደ ሌላ የባለቤትነት ስም ለማዛወር የሚቻለው ከአባላቱ 3/4ኛው ሲፈቅድ ነው።
5. የህብረት ሥራ ማህበር:- ከአንድ የበለጠ ግለሰቦች ወይም ቤተሰቦች ንብረታቸውንና ዕውቀታቸውን በማስተባበር ራሳቸው በሥራው ተካፋይ በመሆን በጋራ ባለቤትነትና አመራር የሚያካሂዱት ድርጅት ነው። ማሳሰቢያ: የህብረት ሥራ ማህበር ከሽርክና የሚለየው ተመሳሳይ ሞያ ያላቸው ሰዎች የሚያቋቋሙት በመሆኑ ነው።
6. ሌላ:- ከ1-5 ከተዘረዘሩት አማራጮች ውጭ ከሆነ ሌላ በሚለው አቅጣጫ 6 ቁጥር ይከበብና የባለቤትነቱን ዓይነት በተሰጠው ባዶ ቦታ ላይ በመጻፍ ተገቢው ኮድ በተሰጠው ካርድ ኮለም ውስጥ ይሰፍራል። (ለምሳሌ መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች እንዲሁም አብዛኛው ድርሻቸው በተለያዩ ድርጅቶች የተያዘ ከሆነ ኮድ 6 ይሞላል ማለት ነው)

2.10 በ2.9 የፋብሪካው ሕጋዊ አቋም ለተሞላላቸው የፋብሪካው ባለቤቶች ብዛት በፆታ ይገለጽ፤

በ2.9 የፋብሪካው ሕጋዊ አቋም ለተሞላላቸው የግል/የኅብረት ሥራ ማህበር ለሆኑት በፋብሪካው ሥራ የሚሳተፉ ሆነ የማይሳተፉ ባለቤቶችን ብዛት በፆታ በመለየትና በመደመር መመዝገብ ያስፈልጋል። ስለሆነም በመንግሥት ወይም በማዘጋጃ ቤት ወይም በመንግሥትና በግል ይዞታ ሥር ያሉትን ፋብሪካዎች ይህ ጥያቄ አይመለከታቸውም። ሆኖም በመንግስትና በግል ይዞታ ላሉ የግሉ ይዞታ 51 ፐርሰንትና በላይ ከሆነ ይህ ጥያቄ መጠየቅ ይኖርበታል። በተጨማሪም በተራ ቁጥር 2.9 ላይ ኮድ 6 የተሞላላቸውና መንግሥታዊ ባልሆኑ ድርጅቶች ለተያዙ ፋብሪካዎች ይህ ጥያቄ አይመለከታቸውም።

2.11 ማምረቻ/ ድርጅቱ የመነሻ ካፒታል መጠን በባለቤትነት ዓይነትና በፆታ ይገለጻ።

የመነሻ ካፒታል ሲባል የማምረቻ/አገልግሎት ሰጪ ድርጅቱ ሲቋቋም የድርጅቱ ባለቤቶች ሥራውን ለመጀመር ሲባል ያወጡት/የክፈሉት የገንዘብ መጠንን ይመለከታል። ይህ የገንዘብ መጠን የድርጅቱን ሥራ ለመጀመር ቋሚ ንብረቶችን ለመግዛት/ለመሥራት ያዋጡትንና ለሥራ ማስኬጃያ የክፈሉትን የገንዘብ መጠን በሙሉ የሚያካትት መሆን ይገባዋል። በዚህ መሠረት ኢትዮጵያውያንን በፆታ በመለየት ኢትዮጵያዊ ካልሆኑ በፆታ ሳይለይ የተዋጣውን የገንዘብ መጠን በብር በየአንፃራቸው በተሰጠው ክፍት ቦታ ከተሞላ በኋላ፣ ከጎኑ ባሉት ካርድ ኮለሞች ውስጥ የገንዘቡ መጠን ተደግሞ ይሞላል። አማራጭ መልሶቹም፡፡

1.	ኢትዮጵያዊ ወንድ	ብር_____
2.	» ሴት	ብር_____
3.	» ያልሆነ	ብር_____
4.	የመንግሥት	ብር_____
5.	ሌላ /ይገለጽ/	ብር_____
6.	ድምር	ብር_____

ማሳሰቢያ፡- ድርጅቱ መነሻ ካፒታሉን ከብድርም ሆነ ከራሱ ወይም ከማንኛውም ምንጭ ሊያገኘው ይችላል።

2.12 ፋብሪካው የደረሰበት ካፒታል (End Year Capital) መጠን በባለቤትነት ዓይነትና በፆታ ይገለጻ፤

የደረሰበት ካፒታል ሲባል የአክሲዮን ባለቤት በሆኑት ግለሰቦች ወይም ድርጅቶች የተከፈለውን የገንዘብ መጠን ይመለከታል። ይህ የገንዘብ መጠን የፋብሪካውን ሥራ ለመጀመር ማለትም ቋሚ ንብረቶችን ለመግዛት/ለመሥራት ያዋጡትንና ለሥራ ማስኬጃያ የክፈሉትንና ፋብሪካውን ለማስፋፋት እስከ ጥናቱ ዓመት መጨረሻ ድረስ የክፈሉትን የገንዘብ መጠን እንዲሁም በየዓመቱ ከሚገኘው ትርፍ ለፋብሪካው ማስፋፊያ የተደረገውን በሙሉ የሚያካትት መሆን ይገባዋል። በዚህ መሠረት ኢትዮጵያዊያንን በፆታ በመለየት፣ ኢትዮጵያዊ ካልሆኑ በፆታ ሳይለይ የተዋጣውን የገንዘብ መጠን በብር በየአንፃራቸው በተሰጠው ክፍት ቦታ ከተሞላ በኋላ፣ ከጎኑ ባሉት ካርድ ኮለሞች ውስጥ የገንዘቡ መጠን ተደግሞ ይሞላል። አማራጭ መልሶቹም፤

1.	ኢትዮጵያዊ ወንድ	ብር_____

2.	«	ሴት	ብር_____
3.	«	ያልሆነ	ብር_____
4.		የመንግሥት	ብር_____
5.		ሌላ /ይገለጽ/	ብር_____
6.		ድምር	ብር_____

ማሳሰቢያ:- ፋብሪካው የደረሰበት ካፒታል ከብድርም ሆነ ከራሱ ወይም ከማንኛውም ምንጭ ሊያገኘው ይችላል።

2.13 ፋብሪካው በ1998 ዓ.ም ለምን ያህል ወራት ሠራ (በሙሉ ወር ይገለጻል)

በጥናት ዓመቱ ውስጥ ፋብሪካው ለስንት ወራቶች እንደሠራ በመጠየቅ በሙሉ ወር በተሰጡት ካርድ ኮለሞች መሙላት ያስፈልጋል። መልሱ በሚሞላበት ወቅት በክፍልፋይ ደንብ መሠረት በማጠጋጋት መሞላት ይኖርበታል። የፋብሪካው የሥራ ወራቶች በጥሬ ዕቃ እጥረትና በመሳሰሉት ችግሮች ምክንያት ያልሠራበትን ወራት መጨመር የሌለበት ሲሆን ነገር ግን ለወቅታዊ ጥገናና እንክብካቤ ሥራውን ቢያቋርጥ እንደሰራ ይቆጠራል። ወቅታዊ ጥገናና እንክብካቤ ማለት የአንድን ቋሚ ንብረት የአገልግሎት ዘመን ለማራዘም የሚደረግ ጥገና ሳይሆን የንብረቱን ቅርጽ ወይም መልክ ለማሳመር ወይም ንብረቱ በነበረበት ሁኔታ አገልግሎት እንዲሰጥ የሚደረግ ጥገና ነው።

2.14 ፋብሪካው ሙሉውን ዓመት ካልሠራ ያልሠራበት ሦስት ዋና ዋና ምክንያቶች በቅደም ተከተላቸው መሠረት ይገለጹ።

ፋብሪካው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት 12 ወራት ካልሠራ ካልሠራባቸው ምክንያቶች መካከል ዋና ዋና የሆኑት ሦስቱ ምን ምን እንደነበሩ ተጠይቆ ከተዘረዘሩት አማራጮች ጋር የሚዛመዱት ኮዶች ይከበቡና የመጀመሪያው ዋና ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 23፣ የሁለተኛው ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 24 እና የሦስተኛው ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 25 ውስጥ ይጻፋል። በተቻለ መጠን ዋናዎቹ ምክንያቶች ከፋብሪካው ባለቤት ወይም ወኪል እንዲገለጽ ማድረግ እንጂ የተዘጋጁትን አማራጭ መልሶች ለባለቤቱ አስቀድሞ መዘርዘሩ የሚገኘውን መልስ የተዛባ ሊያደርገው ይችላል።

አማራጭ መልሶቹም፣

አዲስ በመሆን-----=1

የጥሬ ዕቃዎች እጥረት-----	2
የመለዋወጫዎች እጥረት-----	3
የውጭ ምንዛሪ ችግር -----	4
የገበያ ችግር-----	5
በቂ የሥራ ማስኬጃ ካፒታል ማጣት-----	6
የመብራትና የውኃ አገልግሎት መቋረጥ-----	7
የማምረቻ መሣሪያዎች በየጊዜው መበላሸት-----	8
የመንግሥት ህጎችና ደንቦች ጫና-----	9
ሌላ /ይገለጽ/ _____	=10

2.15 የፋብሪካው የማምረቻ ህንፃ (ቤት) ይዞታ፤

ፋብሪካው የሚገለገልበት ህንፃ (ቤት) ይዞታ የግል ከሆነ ማለትም በፋብሪካው ባለቤትነት የተያዘ ከሆነ ኮድ 1፤ በኪራይ የተያዘ ከሆነ ኮድ 2 ከተከበበ በኋላ ትክክለኛ ው ኮድ በተሰጠው ክፍት ቦታ ሥር ይሞላል፡፡ ሆኖም መልሱ ከዚህ ውጭ ከሆነ ኮድ 3 ከተከበበ በኋላ የይዞታውን ዓይነት በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ መግለጽ ያስፈልጋል፡፡

ክፍል 3 - በ1998 ዓ.ም. በሥራው ተካፋይ የሆኑ ሰዎች ብዛት፤

ደመወዝና ምንዳ (በብር)

በዚህ ክፍል የሚሞላው በጥናቱ ዓመት ውስጥ በፋብሪካው ሥራ ላይ ተካፋይ የሆኑ ሰዎች (ቋሚ፣ኮንትራት፣ጊዜያዊና ተለማማጅ) ብዛትና ፋብሪካው ለሠራተኞች የከፈለውን ደመወዝና ምንዳ በሚመለከት ይሆናል፡፡ በሥራው ተካፋይ የሆኑ ሰዎች ሲባል ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ በፋብሪካው ሥራ ላይ የተሠማሩ ባለንበረቶች፣ ሽርኮችና በስራው ተካፋይ የሆኑ ሳይከፈላቸው የሚሠሩ የቤተሰብ አባላት፣ ተለማማጆች፣ በሥራው ተካፋይ የነበሩ የህብረት ሥራ ማህበር አባላትና በስራው ተካፋይ የነበሩ ቅጥር ሠራተኞችን በሙሉ እና የቦርድ አባል ሆነው ቋሚ ደመወዝ ያላቸውን ያጠቃልላል፡፡ ሆኖም ግን የቦርድ አባል ሆኖ በተሰበሰበ ቁጥር ብቻ ክፍያ የሚያገኝ ሠራተኛ መካተት የለበትም፡፡ በጥናት ዓመቱ እየተከፈላቸው በሕክምና ወይም የዓመት ፈቃድ ላይ የነበሩ ሠራተኞችን ማካተት ይኖርበታል፡፡ የሰው ኃይልን በሚመለከት በጥናት ዓመቱ ፋብሪካው ከሠራባቸው ወራቶች ውስጥ በመጠይቁ ላይ በተጠቀሱት ወራት ውስጥ ብቻ (መስከረም፣ ታህሣሥ፣ መጋቢትና ሰኔ) የነበሩትን ሠራተኞች ኢትዮጵያውያንና ኢትዮጵያውያን ያልሆኑ በማለት በአጠቃላይ የሙያ መደብ ዓይነት ለይቶ ማሳየት ያስፈልጋል፡፡ ደመወዝና ምንዳን በሚመለከት ደግሞ የዓመቱን ጠቅላላ በመደመር ለጊዜያዊ ሠራተኞች በ3.1 በተራ ቁጥር 6 አቅጣጫ ዓምድ 16 ውስጥ መሞላት ሲኖርበት

ለቋሚና ኮንትራት ሠራተኞች ደግሞ በ3.2 በሙያ መደብ፣ በጾታና በዜግነት ተለይቶ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

3.1/ በ1998 ዓ.ም. በሥራው ተካፋይ የሆኑ ሰዎች ብዛት፣

ዓምድ 2 - አጠቃላይ የሙያ መደብ

1. ሳይክራላቸው በሥራው ተካፋይ የሆኑ ባለንብረቶች፣ ሽርኮች፣ የህብረት ሥራ ማህበር አባላትና ሳይክራላቸው የሚሠሩ የቤተሰብ አባል የሆኑ ሠራተኞች፣ ሳይክራላቸው የሚሠሩ ባለንብረቶችና ቤተሰቦቻቸው፣ ሥራው በሽርክና የሚሠራ ከሆነ በሥራው ተካፋይ የሆኑትን፣ እንዲሁም ሥራው በህብረት ሥራ ማህበር የሚካሄድ ከሆነ ሳይክራላቸው በሥራው ተካፋይ የሆኑ የህብረት ሥራ ማህበር አባላት ሁሉ በዚህ ሥር መካተት ይኖርባቸዋል፡፡
2. ተለማማጅ የማይክራላቸው፣ በፋብሪካው ውስጥ በየትኛውም ደረጃ ወይም የሥራ ዓይነት በመለማመድ ላይ የሚገኙና ደመወዝ ወይም ድጎማ የማይክራላቸው በተጠቀሱት ወራት ውስጥ በሥራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች በፆታ ተለይተው ከዓምድ 3-14 እንደአስፈላጊነቱ ይመዘገባሉ፡፡
3. አስተዳዳሪዎች፣ የቴክኒክ ሠራተኞች፣ ፀሐፊዎችና ሌሎች የቢሮ ሠራተኞች፣ ከምርት ሥራ ጋር ቀጥታ ግንኙነት የሌላቸው በቋሚነትና በኮንትራት ተቀጥረው ደመወዝ የሚክራላቸው ሥራ አስኪያጆች፣ ዲያሬክተሮች፣ ቴክኒሺያኖች፣ ተቆጣጣሪዎች፣ የምርምር ሠራተኞች፣ የንድፍ ሥራ አዋቂዎች፣ ቅርጽ ሠሪዎች፣ ኢንጂነሮች፣ ገንዘብ ያገሮች፣ የጽሕፈት ሠራተኞች፣ ሾፌሮች፣ አስተናጋጆች፣ አሻሻጮች፣ ዕቃ አዳዮችና ተቀባዮች፣ ዘበኞች፣ የአስተዳደር ሠራተኞችና ሌሎች የቢሮ ሠራተኞች በዚህ አርዕስት ሥር ይመደባሉ፡፡
4. በምርት ተግባር በቀጥታ ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች፣ አርዕስቱ እንደሚያመለክተው በዚህ ንዑስ የሙያ መደብ የሚመደቡት ከምርት ሥራ ጋር ቀጥታ ግንኙነት ያላቸውን ቋሚና ኮንትራት ሠራተኞች ማለትም በማምረት፣ በማሰናዳት፣ በመገጣጠም፣ መሣሪያ በማቀበል፣ በመቆጣጠር፣ ዕቃ በመጠቅለል፣ በዕቃ ግምጃ ቤትነት፣ በዕቃ ላኪነት፣ በእድላትና ጥገና፣ በጽዳት ሥራ፣ በስቶክ መዝጋቢነት እና ሌሎችም ከምርት ሥራ ጋር በተያያዙ የአገልግሎት ሥራዎች ላይ የተሠማሩ ቋሚና ኮንትራት ሠራተኞችን ይጨምራል፡፡

5. ተለማማጅ የሚከፈላቸው፣ በፋብሪካው ውስጥ በየትኛውም ደረጃ ወይም የሥራ ዓይነት በመለማመድ ላይ የሚገኙና ደመወዝ ወይም ድጎማ እየተከፈላቸው በተጠቀሱት ወራት ውስጥ ብቻ በሥራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች በፆታ ተለይተው ከዓምድ 3-14 እንደአስፈላጊነቱ ይመዘገባሉ፡፡
6. ጊዜያዊ ሠራተኞች፣ በሠራተኛውና በአሠሪው መካከል በተደረገው ስምምነት መሠረት በጥናት ዓመቱ በሙሉ ወይም ለተወሰነ ጊዜ የሠሩ ሠራተኞችን ይመለከታል፡፡ በቃል ወይም በጽሑፍ የተደረገው ስምምነት ሊታደስ ወይም ሊቋረጥ ይችላል፡፡ በተጨማሪም እነዚህ ሠራተኞች በደመወዝ መክፈያ ሊስት ላይ በአብዛኛው ለብዙ ወራት የማይታዩ ናቸው፡፡
7. ድምር፣ በየዓምዶቹ ውስጥ የተጻፉትን ቁጥሮች ቁልቁል በመደመር በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ይመዘገባሉ፡፡

ከዓምድ 3-14 - በ1998 ዓ.ም. በተጠቀሱት ወራቶች የደመወዝ መክፈያ ሊስት ላይ ወይም የመጨረሻው የሥራ ቀን ላይ የነበሩ ሠራተኞች ብዛት፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ በተጠቀሱት ወራት (መስከረም፣ ታህሣሥ፣ መጋቢትና ሰኔ) በነበረው የመጨረሻ የሥራ ቀን ወይም ደመወዝ በተከፈለበት ቀን ኢትዮጵያዊያን የሆኑ ሠራተኞችን በፆታ በመለየት እንዲሁም ኢትዮጵያዊያን ያልሆኑ ሠራተኞች ስንት እንደነበሩ ብዛታቸው በፆታ ሳይለይ በየዓምዱ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 15 - ሰዎች/በወራት (Person/Months)፣ በተራ ቁጥር 6 አቅጣጫ በዓምድ 2 ሥር በተጠቀሰው የጊዜያዊ ሠራተኞች አንፃር በዓምድ 15 ጊዜያዊ ሠራተኞች የሠሩትን ወራት በብዛታቸው በማባዛት የተገኘው ቁጥር ይመዘገባል፡፡ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ለተወሰኑ ጊዜያት ወይም ዓመቱን በሙሉ የነበሩትን ጊዜያዊ ሠራተኞች አንድ በአንድ በመቁጠር ብዛታቸውን በሠሩበት ወራት በማባዛት መመዝገብ እንጂ ማዕከላዊ ቁጥር (Average) መወሰድ የለበትም፡፡ ስለሆነም ሰዎች/በወራት በምናሰላበት ወቅት በፋብሪካው በጥናት ዓመቱ የነበሩ ጊዜያዊ የሠራተኞች ብዛት በሁሉም ወራት የማይለዋወጥ ከሆነ የአንዱን ወር የጊዜያዊ ሠራተኞች ብዛት ጠቅላላ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ በሠሩት ወራት በማባዛት ሰዎች/በወራት ይገኛል፡፡ ነገር ግን የጊዜያዊ ሠራተኞች ብዛት በየወሩ የሚለዋወጥ ከሆነ ተመሳሳይ የወራት ብዛት የሠሩትን ለየብቻ በማስላትና የተገኘውን ቁጥር አንድ ላይ በመደመር መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

ለምሳሌ፦ አንድ የጫማ ፋብሪካ 11 ጊዜያዊ ሠራተኞችን ቀጥሮ ከሐምሌ መጀመሪያ እስከ ሰኔ መጨረሻ ቢያሠራቸው $11 \times 12 = 132$ ሰዎች/በወራት በዓምድ 15 ስር በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ውስጥ ይመዘገባል፡፡ ሌላ የሻይ

ቅጠል ፋብሪካ ደግሞ በጠቅላላው በዓመቱ ውስጥ በተለያዩ ጊዜያት ዘጠኝ ጊዜያዊ ሠራተኞች ቢቀጥርና ሁለቱ ለሰባት ወራት፣ ሦስቱ ለአራት ወራትና ቀሪዎቹ አራቱ ደግሞ ለአንዳንድ ወር ቢሠሩ ($(2 \times 7) + (3 \times 4) + (4 \times 1) = 30$) ሰዎች/በወራት በዓምድ 15 ላይ በተሰጠው ክፍት ቦታ ይሞላል ማለት ነው።

ዓምድ 16 - ምንዳ (Wages)፣ በተራ ቁጥር 6 በዓምድ 2 ሥር በተጠቀሰው በጊዜያዊ ሠራተኞች አቅጣጫ በዓምድ 16 ሥር ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ለጊዜያዊ ሠራተኞች የተከፈለውን ጠቅላላ ምንዳ (የደመወዝ መጠን) ይመዘገባል። የምንዳ መጠን ሲመዘገብ መረሳት የሌለበት በጥናት ዓመቱ በተለያዩ ጊዜያት የተሠናበቱም ሆነ ያልተሠናበቱ በጠቅላላው በፋብሪካው በጊዜያዊነት ይሠሩ ለነበሩ ሠራተኞች የተከፈለውን ዓመታዊ የምንዳ (ደመወዝ) መጠን መሆን ይኖርበታል።

ማስታወሻ : ይህ ክፍል የሠራተኛ ብዛት፣ ደመወዝና ምንዳ ከምንዘረዝርበት ባሻጋር የማምረቻ ኢንዱስትሪው በትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪ ውስጥ መካተቱን የምናረጋግጥበት ነው። በመሆኑም በተጠቀሱት ወራቶች (መስከረም፣ ታህሣሥ፣ መጋቢት እና ሰኔ) የሚገኙት የሠራተኞች ብዛት ለአራት በማካፈል እና በዓምድ 15 (ሰዎች በወራት) የተሞላውን ለ12 ወራት በማካፈል ከደመወዝ በኋላ ድምሩ 10 እና ከዚያ በላይ ከሆነ የማምረቻ ድርጅቱ በጥናቱ የሚካተት ይሆናል። ይህ የሚሆነው ድርጅቱ ለ12 ወራት የሠራ ከሆነ ነው 12 ወር በሙሉ ካልሠራ ግን ሰዎች በወራትን የምናካፍለው የማምረቻ ድርጅቱ ለሠራበት ወራት ነው።

ምሳሌ /አስራ ሁለት ወራት ለሠራ ድርጅት/

	<u>ወንድ</u>	<u>ሴት</u>	<u>ድምር</u>
መስከረም	5	3	8
ታህሣሥ	2	2	4
መጋቢት	6	4	10
ሰኔ	4	2	6
ድምር			28

ሰዎች በወራት = 48 በዓምድ 15 ቢሞላ

$28/4 + 48/12 = 11$ የተገኘው ውጤት $7+4=11$ በመሆኑ የማምረቻ ድርጅቱ በጥናቱ የሚካተት ይሆናል።

3.2 በ1998 ዓ.ም. የተከፈለ ደመወዝ፣ ምንዳ እንዲሁም ሌሎች የሠራተኛ ጥቅሞች (በብር)

በዓምድ 3-5 - ቅንስናሽ ሳይደረግ የተከፈለ የዓመቱ ጠቅላላ ደመወዝና ምንዳ፤ በአጠቃላይ የሙያ መደቡ (በዓምድ 2 ሥር ለተዘረዘሩት) ለተሠማሩት ቅጥር ሠራተኞች ኢትዮጵያዊያንና (ወንድና ሴት በመለየት) ኢትዮጵያዊያን ላልሆኑ ሠራተኞች (በፆታ ሳይለይ) ቅንስናሽ ሳይደረግ (የገቢ ግብር ሳይቀነስ) ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ የተከፈለው ደመወዝና ምንዳ በየዓምዶቹ ይመዘገባል፡፡ በበዓል፤ በዕረፍት ጊዜ የተከፈለውንና ከሠራተኛው ደመወዝ ላይ የሚቀነሱ ልዩ ልዩ እንደ ገቢ ግብር የመሳሰሉ ታክሶችን ማጠቃለል እንዳለበት መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

ዓምድ 6 - ድምር፤ በዚህ ዓምድ ሥር የዓምድ 3፤ 4 እና 5 ድምር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 7 - ኮሚሽን፤ ቦነስ፤ የበረሃ አበልና ልዩ ልዩ አበሎች (የቀን አበልንና የነዳጅ አበልን አይጨምርም)፤ በተራ ቁጥር 4 በዓምድ 2 ድምር የሚለውን አቅጣጫን በመከተል በዓምድ 7 ሥር ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው ለሠራተኞች የከፈለውን ኮሚሽን፤ ቦነስ፤ የበረሃ አበልና ልዩ ልዩ አበሎች አንድ ላይ በመደመር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 8 - ለምግብ፤ ለቤት ኪራይ፤ ለትምህርት፤ ለሕክምናና ለመሳሰሉት በነፃ ወይም በቅናሽ ዋጋ ፋብሪካው ለሠራተኞች ያደረገው ወጭ፤ በተራ ቁጥር 4 በዓምድ 2 ድምር የሚለውን አቅጣጫ በመከተል በዓምድ 8 ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው በጥሬ ገንዘብና በዓይነት ለሠራተኞች ያወጣው ወጭ ይመዘገባል፡፡ ፋብሪካው ለሠራተኞች በቅናሽ የሸጠው ዕቃ ወይም ግልጋሎት ካለ የሚመዘገበው ቅናሽ የተደረገው የገንዘብ መጠን ብቻ ነው፡፡ ነገር ግን በሥራው ሂደት ላይ የተሻለ ውጤት ለማግኘት ሲባል ለሠራተኛው የሚሰጡ እንደ ዩኒፎርም እዚህ ውስጥ መካተት የለባቸውም፡፡

ዓምድ 9 - ፋብሪካው ለሠራተኞች ለጡረታና ለሕይወት ኢንሹራንስ የከፈለው፤ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ በቀጣሪው የሚሸፈኑ የሠራተኛ ጡረታ፤ የኢንሹራንስ መዋጮ እና የመሳሰሉት በዓምድ 2 ተራ ቁጥር 4 ድምር በሚለው አቅጣጫ ዓምድ 9 ሥር ይመዘገባሉ፡፡

ዓምድ 10 - የፈረቃ ብዛት፤ አንድ ፈረቃ ማለት 8 ሰዓት መደዳውን መሥራት ነው፡፡ ስለዚህ በዚህ ዓይነት በምርት ተግባር በቀጥታ ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች በቀን በስንት ፈረቃ ተደልድለው እንደሚሠሩ በተራ ቁጥር 3 አቅጣጫ በዓምድ 10 ሥር መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

3.3 በ1998 ዓ.ም. የቋሚና ኮንትራት ሠራተኞች ብዛት በሚያገኙት መደበኛ ደመወዝ መጠን አመዳደብ፤

በሰኔ ወር የመጨረሻ ሣምንት ወይም ቀን ላይ የነበሩ ቋሚና ኮንትራት ሠራተኞችን የደመወዝ መክፈያ ሊስት በመውሰድ በሚያገኙት መደበኛ የደመወዝ መጠን መሠረት (የትርፍ ሰዓት ክፍያን ሳይጨምር) ጠቅላላ የፋብሪካውን ሠራተኛ በፆታ በመለየት ከዓምድ 3-10 ከፋፍሎ መሙላት ያስፈልጋል። ዓምድ 11 ቁልቁል ሲደመር የሚገኘው ውጤት በሰኔ ወር ላይ በመጠይቁ ክፍል 3.1 ዓምድ 12፣ 13 እና 14 በተራ ቁ. 3 እና 4 አቅጣጫ የተሞላውን በመደመር ከሚገኘው ውጤት ጋር እኩል መሆን ይኖርበታል።

ክፍል 4 - በ1998 ዓ.ም. በፋብሪካው የተመረቱና የተሸጡ ዕቃዎችና አገልግሎቶች (ዋጋ በብር)

4.1 በ1998 ዓ.ም. በፋብሪካው የተመረቱና የተሸጡ ዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች /ዋጋ በብር/

ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ የተመረቱት (ቢሽጡም ባይሽጡም) እና ጥናቱ ከሚመለከተው ዓመት በፊት ተመርተው በጥናቱ ዓመት የተሸጡትን ዋና ምርቶች ይመለከታል።

ዓምድ 2 - ፋብሪካው የሚያመርታቸው ዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች፤ በዚህ ዓምድ የዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች ስም ዝርዝር ይጻፋል። ዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች ከተመዘገቡ በኋላ የተቀሩትን በአንድነት ሌሎች በሚለው አቅጣጫ ይመዘገባሉ። ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ከእያንዳንዱ ምርት ከሽያጭ የተገኘው ገቢ እንደቅደም ተከተላቸው ዋና ዋና የሆኑትን ምርቶችና ሌሎች ምርቶች ለመመዝገብ መጠቀም ያስፈልጋል።

ማስታወሻ፡- ዓምድ 2 ላይ ሌሎች ተብለው በአንድነት የገቡት ዝርዝራቸው በሌላ ወረቀት ተጽፎ መያያዝና ከዓምድ 3-12 እንደየአስፈላጊነቱ መሞላት ይገባዋል።

ዓምድ 3 - መስፈሪያ፤ የፋብሪካው ምርት መጠን በሜትሪክ ሲስተም መስፈሪያ መስጠት አለበት። ይኸውም ለምሳሌ፤

ለምግብ ኢንዱስትሪ፤

1. የሥጋ ውጤት በኪሎ ግራም መስጠት አለበት እንጂ በቆርቆሮ መሆን የለበትም፡፡
2. የወተት ውጤት በሄክቶ ሊትር፡፡
3. የጨው፣ የዘይት፣ የስኳር፣ የስንዴ ዱቄት፣ የማካሮኒና ከስኳር የተሠሩ ጣፋጭ ምግቦች፣ የብስኩት ውጤቶች በቶን መስጠት አለባቸው፡፡

ለመጠጥ ኢንዱስትሪ፣

የምርቱ መጠን መስጠት ያለበት በሄክቶ ሊትር እንጂ በጠርሙስ ቁጥር መሆን የለበትም፡፡

ለጨርቃ ጨርቅ ኢንዱስትሪ፣

1. ድርና ማግ በቶን
2. ጨርቃ ጨርቅ በሜትር ካሬ
3. ብርድ ልብስ በቁጥር
4. ምንጣፍ በሜትር ካሬ
5. ጆንያ በቁጥር መስጠት አለባቸው፡፡

ማስታወሻ፡ ዝርዝር የመስፈሪያ አጠቃቀም ከዚህ አሞላል መመሪያ መጨረሻ ላይ የተያያዘ ስለሆነ በዚሁ መሠረት መሞላት ይኖርበታል፡፡

ዓምድ 4 - የዋና ምርቶች ኮድ፣ ክፍት ይተው፡፡

ዓምድ 5 - የመስፈሪያ ኮድ፣ ክፍት ይተው፡፡

ዓምድ 6 - የአንድ ዕቃ መካከለኛ የሽያጭ ዋጋ (ዕቃው ፋብሪካውን ለቆ ሲወጣ)፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ዕቃው ፋብሪካውን ለቆ ሲወጣ በሚያስገኘው የሽያጭ ዋጋ መሠረት በዓምድ 2 ለተዘረዘሩት ዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች መካከለኛ ዋጋ (Average Price) በማስላት ይመዘገባል፡፡ ዕቃው ፋብሪካውን ለቆ ሲወጣ ያለው ዋጋ የሽያጭ ታክሶችን ማካተት አለበት፡፡

ማስታወሻ፡ የመጀመሪያዎቹ ሰባት ካርድ ኮሎኖች ለሰባት መፃፊያ ብቻ ሲሆኑ የመጨረሻዎቹ ሁለት ካርድ ኮሎኖች ለሣንቲም መፃፊያ የሚያገለግሉ ናቸው፡፡

ዓምድ 7 - የተመረተው ብዛት፣ በዓምድ 2 ለተዘረዘሩት ዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች በዓምድ 3 የተጠቀሰውን መስፈሪያ በመጠቀም ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ የተመረተው መጠን ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 8 - ጠቅላላ የምርት ዋጋ (ምርቱ ፋብሪካውን ለቆ ሲወጣ)፤ በዓምድ 6 የተሰጡትን የእያንዳንዱ ዕቃ መካከለኛ የሽያጭ ዋጋ በየአንጻራቸው በዓምድ 7 ከተዘረዘሩት መጠን ጋር በማባዛት የተገኘው ውጤት ለእያንዳንዱ ዋና ዋና ምርትና ሌሎች ምርቶች በዓምድ 8 ውስጥ ይመዘገባል።

ማስታወሻ፤ በዓምድ 7 እና 8 የሚሞላው መጠንና ዋጋ ከክምችት (ከስቶክ) በማውጣት የሚሸጠውን ያለፉት ዓመታት ምርት መጨመር የለበትም።

ዓምድ 9 እና 10 - ጠቅላላ የምርት ሽያጭ፤ ጥናቱ ከሚመለከተው ዓመት በፊትም ሆነ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ተመርተው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ በዱቤ ወይም እጅ በእጅ የተሸጡትን ዋና ዋና ምርቶችና ሌሎች ምርቶች በዓምድ 3 በተጠቀሰው መስፈሪያ መሠረት ብዛታቸው በዓምድ 9 ውስጥ ይመዘገባል። ይኸውም ዕቃው ፋብሪካውን ለቆ ሲወጣ የሚጨመሩትን ልዩ ልዩ የተሰበሰቡ የተጨማሪ እሴትና የሽያጭ ታክሶችን ያጠቃልላል።

ዓምድ 11 እና 12 - ከጠቅላላ ሽያጭ ውስጥ ወደ ውጭ አገር የተላከ፤ በዓምድ 3 በተዘረዘረው መስፈሪያ መሠረት ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ከጠቅላላ ሽያጭ (በዓምድ 9 እና 10 ከተሞላው ውስጥ) ወደ ውጭ አገር የተላከው መጠን ለእያንዳንዱ ዋና ዋና ምርት በዓምድ 11 ውስጥ ይመዘገባል። ከጠቅላላ ሽያጭ ላይ ወደ ውጭ የተላከው ምርት የሽያጭ ዋጋ ደግሞ ለእያንዳንዱ ዋና ዋና ምርት በዓምድ 12 ውስጥ ይሞላል።

4.2. በ1998 ዓ.ም. አገልግሎቶችና ሌሎች ገቢዎች (በብር)፤

ዓምድ 2 - ፋብሪካው የማምረት አገልግሎት በመስጠት ያገኘው ገቢ፤ የሚመዘገበው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ደንበኞች ጥሬ ዕቃ አቅርበው የአገልግሎት ሥራ በመሥራት ያስከፈለ እንደሆነ ነው። የጥገና ገቢ ከሆነ ግን በሚቀጥለው ዓምድ የሚካተት ስለሆነ ከዚህ ውስጥ አይገባም።

ዓምድ 3 - የማደስና የጥገና አገልግሎት ሥራ በመሥራት የተገኘ ገቢ፤ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው ለደንበኞች የጥገና ሥራ በመሥራት ያገኘውን ገቢ ይመለከታል።

ዓምድ 4 - ምንም ለውጥ ሳይደረግባቸው በተገዙበት ሁኔታ ተመልሰው ከተሸጡ ዕቃዎች የተገኘ ገቢ፤ ፋብሪካው ለምርት ተግባር ሊጠቀምበት ከጥናት ዓመቱ

በፊትም ሆነ በጥናት ዓመቱ ውስጥ ከገዛው ዕቃ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ መልሶ ከሸጠ ከዚህ ሽያጭ የተገኘው ገቢ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 5 - ለፋብሪካው ግልጋሎት በፋብሪካው ሠራተኞች የተመረቱ ቋሚ ንብረቶች ዋጋ፤ በፋብሪካው ሠራተኞች ለፋብሪካው ጥቅም እንዲውል የተመረተው ቋሚ ንብረት ባስከተለው ወጭ የገንዘቡ መጠን ተተምኖ በዚህ ዓምድ ሥር ይመዘገባል፡፡ ሌላው አማራጭ ደግሞ በካፒታል የሂሳብ መዝገብ ላይ ይህን በሚመለከት የተመዘገበውን የገንዘብ መጠን መውሰድ ነው፡፡

ዓምድ 6 - ከወለድ የተገኘ፤ በፋብሪካው ስም ባንክ ከተቀመጠ ገንዘብ የተገኘ የወለድ ገቢ በዚህ ዓምድ ሥር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 7 - ማሸኖችንና ሌሎች ቋሚ ዕቃዎችን በማከራየት የተገኘ ገቢ፤ የፋብሪካውን ቋሚ ንብረቶች ማሸኖችና የመሳሰሉትን በጥናት ዓመቱ ውስጥ በማከራየት የተገኘ ገቢ ካለ በዚህ ዓምድ በተሰጡት ካርድ ኮለሞች ይሞላል፡፡

ዓምድ 8 - ከኢንሹራንስ የተገኘ ገቢ፤ ፋብሪካው ለንብረትም ሆነ ለሌላ ከገባው ኢንሹራንስ በጥናት ዓመቱ ውስጥ ያገኘው ገቢ ካለ በዚህ ዓምድ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 9 - ከመንግሥት ዕርዳታ የተገኘ ገቢ፤ ፋብሪካው በተለያዩ ምክንያት ከመንግሥት ያገኘው ድጎማ ካለ በዚህ ዓምድ ሥር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 10 - ሌሎች ገቢዎች፤ ከዓምድ 2 እስከ 9 ከተዘረዘሩት ገቢዎችና አገልግሎቶች ውጭ ሌሎች ገቢዎች ካሉ በዚህ ዓምድ ሥር ተጠቃለው መሞላት ይኖርባቸዋል፡፡

ዓምድ 11 - ድምር፤ ከዓምድ 2 እስከ 10 ያሉትን በመደመር በዚህ ዓምድ ሥር ይመዘገባል፡፡

ክፍል 5 - በ1998 ዓ.ም. የተከማቹ ዕቃዎች ጠቅላላ ዋጋ ፤ ጥሬ ዕቃ ግዢና የምርት ወጭ (በብር)

5.1 በ1998 ዓ.ም. የተከማቹ ዕቃዎች ጠቅላላ ዋጋ (በብር)

በፋብሪካው ባለቤትነት ተከማችተው የሚገኙትን ዕቃዎች በሙሉ ይመለከታል፡፡ እነዚህን በሚመለከት ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጀመሪያና

መጨረሻ ላይ በሂሳብ መዛግብት ላይ የተመለከቱት በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ይመዘገባሉ። ለመሸጥ ተብሎ የተገዙ ዕቃዎችን ክምችት ይጨምራል። ጥሬ ዕቃዎች፣ ነዳጅ፣ የጽሕፈት መሣሪያዎች የመሳሰሉትን እንዲሁም በመሠራት ላይ የነበሩ ዕቃዎች እና ተሰርተው የወጡ ዕቃዎች ባስከተሉት ወጭ መሠረት ይተመናሉ። ጠቅላላ የተከማቹ ዕቃዎች ዋጋ በዓምድ 3፣ 4 እና 5 በሚከተለው መንገድ ይሞላሉ።

1. ተሠርተው የወጡ ዕቃዎች፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጀመሪያና መጨረሻ ላይ በፋብሪካው ተመርተው ለሽያጭ የተዘጋጁ ምርቶች ግምታቸው በገንዘብ ሲተመን ስንት እንደነበረ በዓምድ 3 እና 4 ውስጥ ይመዘገባል።

2. በመሠራት ላይ የነበሩ ዕቃዎች፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጀመሪያና መጨረሻ ላይ በፋብሪካው በመሠራት ላይ የነበሩ ምርቶች ግምታቸው በገንዘብ ሲተመን ስንት እንደነበረ በዓምድ 3 እና 4 ይመዘገባል። በፋብሪካው በመሠራት ላይ ያሉ ቋሚ ንብረቶች ለምሳሌ፣ ሕንፃዎችን፣ ሌሎች የኮንስትራክሽን ሥራዎችንና የመሳሰሉትን አይጨምርም።

3. ጥሬ ዕቃዎች፣ ነዳጅና ልዩ ልዩ ዕቃዎች፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጀመሪያና መጨረሻ ላይ በመጋዘን ተከማችቶ የነበረው የጥሬ ዕቃዎች፣ ነዳጅ፣ የጽሕፈት መሣሪያዎችና የመሳሰሉት በገንዘብ ሲተመን ግምታቸው ስንት እንደነበረ በዓምድ 3 እና 4 ይመዘገባል። ንብረትነቱ የሌሎች ድርጅቶች ሆኖ በፋብሪካው እጅ የሚገኙ ዕቃዎችን አይመለከትም። ነገር ግን ንብረትነቱ የዚሁ ፋብሪካ ሆኖ በሌሎች ድርጅቶች የሚገኝ ዕቃ ዋጋ መመዝገብ ይኖርበታል። በፋብሪካው በመሠራት ላይ ላሉ ሕንፃዎችና ለኮንስትራክሽን ሥራዎች የሚያገለግሉ ዕቃዎች ክምችት ዋጋም መካተት ይገባዋል።

4. በተገዙበት ሁኔታ የሚሸጡ ዕቃዎች፡- ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጀመሪያና መጨረሻ ድርጅቱ በተገዙበት ሁኔታ ተመልሰው የሚሸጡ ዕቃዎች ክምችት እንደነበረው ተጠይቆ ባስከተሉት ወጪ መሠረት ተተምኖ በዓምድ 3 እና 4 ይመዘገባሉ።

5.2 ክምችት ፣ ጥሬ ዕቃ ግዢና የምርት ወጭ (በብር)

አማካይ፡- ለጥሬ ዕቃዎች፣ በመሠራት ላይ ለነበሩ ዕቃዎች እንዲሁም ለተመረቱ ዕቃዎች በዓመቱ መጀመሪያ ላይ ያለውን የገንዘብ መጠን በዓመቱ መጨረሻ ካለው የገንዘብ መጠን ጋር በመደመርና ለ2 በማካፈል አማካይ የገንዘብ መጠን ይገኛል።

ስለዚህ የተገኘው የገንዘብ መጠን በተራ ቁጥር 1, 2,ና 3 ላይ ባለው ዓምድ 3 ላይ ይሞላል።

በዓመቱ ውስጥ - በጥናት ዓመት ውስጥ ድርጅቱ የጥሬ ዕቃ ለመግዛት ያወጣው ወጭ በዚህ ዓምድ ውስጥ ይሞላል። የጥሬ ዕቃ ወጭ ሲባል ቀጥታ ምርቱን ለማምረት በቀጥታ የተጠቀመው ጥሬ ዕቃን እንጂ ስቴሽነሪ፣ ነዳጅና ልዩ ልዩ መለዋወጫዎችን አይጨምርም ስለዚህ የተገኘው የገንዘብ መጠን በተራ ቁጥር 4 በዓምድ 5 ላይ ይሞላል።

በዓመቱ መጨረሻ - ድርጅቱ በጥናት ዓመቱ መጨረሻ ያለውን የምርት ወጭ በዚህ ዓምድ ላይ ይመዘገባል። ይህ ማለት የሂሣብ ሪፖርት ለሚያዘጋጁ(Beginning finished goods + Beginning GIP stock + Cost of manufacturing) – (Ending finished goods + Ending GIP) = Cost of Sales ወይም Cost of Goods Sold ይሰጣል የሂገን የገንዘብ በተራ ቁጥር 5 በዓምድ 4 ውስጥ ይሞላል።

የሂሣብ ሪፖርት ለሌለባቸው ግን ከመጠይቁ ላይ ከዚህ በታች ያሉትን ክፍሎች

3.1	ተራ ቁጥር	6	ዓምድ	16
3.2	ተራ ቁጥር	4	ዓምድ	6, 7, 8, 9
6.1	ተራ ቁጥር	10	ዓምድ	11
6.2	ተራ ቁጥር	7	ዓምድ	14
6.4	ተራ ቁጥር	1	ዓምድ	4 (ኤክሳይዝ ታክስ)
7.1	ተራ ቁጥር	4	ዓምድ	6 በመውሰድና በመደመር ይሞላል።

ክፍል 6 - በ1998 ፋብሪካው የተጠቀመባቸው ጥሬ ዕቃዎች፣ መለዋወጫዎች፣ መያዣዎችና ሌሎች ልዩ ልዩ ወጪዎች

6.1. በ1998 ዓ.ም. የጥሬ ዕቃዎች ብዛትና ጠቅላላ ዋጋ፣ መለዋወጫዎችና መያዣዎች

ዓምድ 2 - ፋብሪካው የተጠቀመባቸው ዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች፣ መለዋወጫዎችና መያዣዎች፡- ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው ምርት ለማምረት የተጠቀመባቸው ጥሬ ዕቃዎች፣ ለፋብሪካው ቀላል/ወቅታዊ/አነስተኛ ጥገናና ለእድሳት ያዋላቸው መለዋወጫዎች /ለማሽን/ ፣ መያዣዎችና ማሽኒያዎች ይመዘገባሉ። እንደ ማሽኒያና መጠቅለያ የመሳሰሉት በአንድነት ተጠቃለው ዋጋቸው ብቻ ልዩ ልዩ ዕቃዎች በሚለው በተራ ቁጥር 9 አቅጣጫ መሞላት ይኖርበታል።

ዓምድ 3 - መስፈሪያ፣ በዓምድ 2 ለተዘረዘሩት ዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች መስፈሪያቸው በየአቅጣጫቸው በዚህ ዓምድ ሥር ይመዘገባል። መስፈሪያው በሜትሪክ ሲስተም መለኪያ መሠረት መሞላት ይኖርበታል። ዝርዝር የመስፈሪያ አጠቃቀም ከዚህ አሞላል መመሪያ መጨረሻ ላይ ተያይዟል።

ዓምድ 4 እና 5 - የዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች ኮድ እና የመስፈሪያ ኮድ፣ ለቢሮ ሥራ ስለሆነ ክፍት ይተው።

ዓምድ 6 እና 7 - ከአገር ውስጥ፣ በዓምድ 2 ከተዘረዘሩት ዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች ውስጥ ከአገር ውስጥ የተሠሩትንና ፋብሪካው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ የተጠቀመባቸውን በዓምድ 6 ውስጥ በየአንጻራቸው ብዛታቸው ይመዘገባል። በዓምድ 6 ብዛታቸው ለተመዘገበው ዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች ጠቅላላ ዋጋቸው በዓምድ 7 ውስጥ ይመዘገባሉ። ጠቅላላ ዋጋ የግዥን ዋጋ፣ ለትራንስፖርት፣ ልዩ ልዩ ታክስና ለሌሎች ልዩ ልዩ ወጪዎች የወጣውን ገንዘብ ይጨምራል።

ዓምድ 8 እና 9 - ከውጭ አገር፣ በዓምድ 2 ከተዘረዘሩት ዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች ውስጥ በእያንዳንዱ ጥሬ ዕቃ አቅጣጫ በውጭ አገር የተሠሩና ፋብሪካው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ለተጠቀመባቸው ዋና ዋና ጥሬ ዕቃዎች በዓምድ 8 ውስጥ ብዛታቸው ይመዘገባል። በዓምድ 9 ውስጥ በዓምድ 8 ብዛታቸው ለተመዘገበላቸው አንጻር ጠቅላላ ዋጋቸው ይጻፋል። ጠቅላላ ዋጋ የግዥን ዋጋ፣ ለትራንስፖርት፣ ለልዩ ልዩ ታክስና ለሌሎች ወጪዎች የወጣውን ገንዘብ ይጨምራል።

ዓምድ 10 እና 11 - ጠቅላላ ድምር፣ በዓምድ 6 እና 8 የተመዘገበው መጠን ለእያንዳንዱ ዕቃ በመደመር በዓምድ 10 ውስጥ ይመዘገባል። እንዲሁም በዓምድ 7 እና 9 የተመዘገበውን እያንዳንዱን ዕቃ ጠቅላላ ዋጋ በመደመር በዓምድ 11 ውስጥ ይመዘገባል።

6.2. በ1998 ዓ.ም. ከምርት ሥራ ጋር ቀጥታ ግንኙነት ላላቸው የተደረጉ ወጪዎች (በብር)

ዓምድ 3፣ 5 እና 6፣ ፋብሪካው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት የተጠቀመባቸው ከባድ ጥቁር ናፍጣ፣ ጥቁር ናፍጣና ሌሎች ነዳጆች መስፈሪያቸውን በዓምድ 3 በመግለጽ ብዛትና ጠቅላላ ዋጋቸው በዓምድ 5 እና 6 በየአንፃራቸው ይመዘገባል። ነገር ግን ፋብሪካው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ከተጠቀመው ኤሌክትሪክ እራሱ ላይነጩ የዋለውን የነዳጅ መጠን አይጨምርም። ይህም ማለት ኤሌክትሪክ ለማመንጨት የዋለው የነዳጅ ዋጋ ከኤሌክትሪክ ፍጆታ ጋር ተደምሮ በሚቀጥለው ዓምድ መግባት ይገባዋል። በዓምድ 6 የሚሞላው የነዳጅ ፍጆታ ለኃይል ማመንጫ (ለማሽኖች) የዋለውን ብቻ እንጂ ለትራንስፖርት የዋለው መግባት ያለበት ከትራንስፖርት ወጭ ጋር ተጠቃሎ በክፍል 6.3 በዓምድ 6 ውስጥ ነው።

ዓምድ 4. ለቢሮ ሥራ ስለሆነ ክፍት ይተው።

ዓምድ 7 እና 8 - የኤሌክትሪክ ፍጆታ፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው የተጠቀመበት የኤሌክትሪክ ፍጆታ መጠንና ጠቅላላ ዋጋ መስጠት ያለበት ድርጅቱ ከገዛውና ካመረተው ላይ ለሌሎች ድርጅቶች የሸጠውን በመቀነስ ነው። የኤሌክትሪክ ፍጆታ መጠን በኪሎዋት ሰዓት በዓምድ 7 ውስጥ ሲመዘገብ የወጪ መጠን በብር በዓምድ 8 ውስጥ ይመዘገባል። የተገዛው የኤሌክትሪክ ፍጆታ ለመብራት ኃይል ባለሥልጣን በተከፈለው መሠረት መወሰድ ሲገባው፣ ፋብሪካው ያመነጨው ግን ለማመንጨት ባስከተለው ወጭ መሠረት የገንዘቡ ልክ ይተመናል።

ዓምድ 9 - ማገዶና ከሰል ለኃይል ማመንጫ፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ለኃይል ማመንጫ የዋለው የማገዶና የከሰል ጠቅላላ ዋጋ ይመዘገባል። ለግንባታ የዋለ የእንጨት ወጪ በዚህ ዓምድ መግባት እንደሌለበት መገንዘብ ያስፈልጋል።

ዓምድ 10 - ለማደሻና ለጥገና አገልግሎት ሥራ ወጪ የተደረገ፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ የፋብሪካውን ንብረት ማለትም የማምረቻ ህንጻዎች ማሽኖችና የመሳሰሉትን ለጠገኑና ላደሱ ለሌሎች ድርጅቶች የተከፈለ ነው።

ዓምድ 11 - ለውኃ ፍጆታ ወጭ የተደረገ፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው ለተጠቀመበት ውኃ የከፈለው ገንዘብ ይመዘገባል።

ዓምድ 12 - በተገዙበት ሁኔታ ለተሸጡ ዕቃዎች የተደረገ ወጪ፣ በፋብሪካው ተገዝተው ምንም ዓይነት ለውጥ ሳይደረግባቸው ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት

የተሸጡ ዕቃዎች ሲገዙ ያስከተሉትን የወጭ መጠን ይመዘገባል፡፡ ፋብሪካው ለምርት ተግባር ሊጠቀምበት ብሎ ገዝቶ የሸጠውን እንዲሁም **ለመሸጥ ብሎ የገዛውን ዕቃ ያጠቃልላል፡፡**

ዓምድ 13 - ሌሎች ድርጅቶች ለሰጡት አገልግሎት የተከፈለ፣ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው ለሌሎች ድርጅቶች ዕቃ በማቅረብ ድርጅቶቹ ለሰጡት አገልግሎት የተከፈለው በዚህ ዓምድ ይሞላል፡፡

ዓምድ 14 - ድምር፣ በዓምድ 6፣ 8፣ 9፣ 10፣ 11፣ 12 እና 13 ሥር የተመዘገቡትን በአንድነት በመደመር በዓምድ 14 ሥር መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

6.3. በ1998 ዓ.ም. ከምርት ሥራ ጋር ቀጥታ ግንኙነት ለሌላቸው ሥራዎች የተደረጉ ወጪዎች (በብር)

ዓምድ 2 - ፈቃድ ለማውጣትና እድሳት የተከፈለ፣ በጥናቱ ዓመቱ ውስጥ ለማምረቻ ኢንዱስትሪው ፈቃድ እድሳ ወይም ፈቃድ ለማውጣት ለተለያዩ የመንግሥት ድርጅቶች የተከፈለውን በአንድነት በዓምዱ ሥር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 3 - ለማስታወቂያ፣ የፋብሪካውን ምርት ለማስተዋወቅ ወይም ለሌሎች ከዚህ ጋር ለተዛመዱ ጉዳዮች ሲባል የተለያዩ የብዙኃን መገናኛዎችን ወይም ሌላ አመች መንገድ በመጠቀም ለተደረጉ የቅስቀሳ ሥራዎች የተደረገ ወጭን ያጠቃልላል፡፡

ዓምድ 4 - ለጽሕፈት መሣሪያ፣ ለፖስታ፣ ለቴሌፎንና ለመሳሰሉት የተከፈለ፣ ፋብሪካው በጥናት ዓመቱ ውስጥ ለጽሕፈት መሣሪያ፣ ለፖስታ፣ ለቴሌፎን፣ ለፋክስና ለመሳሰሉት ያወጣውን በሙሉ በመደመር በዓምዱ ሥር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 5 - ለሂሳብ አጣሪዎች፣ ለሕግ አማካሪዎችና ለመሳሰሉት የተከፈለ፣ የፋብሪካውን ሂሳብ ለማስመርመር፣ ለሕግ ጠበቃዎች፣ ለቦርድ አባላትና ለመሳሰሉት በፋብሪካው ስም ወጭ የተደረገ በሙሉ በዚህ ዓምድ ሥር ይጠቃልላል፡፡

ዓምድ 6 - ለትራንስፖርት የተከፈለ (ለትራንስፖርት የዋለ ነዳጅን ይጨምራል)፣ በዚህ ዓምድ ሥር ለትራንስፖርት የሚውሉ መኪናዎች ኪራይ የተከፈለውንና የትራንስፖርት አገልግሎት ለሚሰጡ የድርጅቱ መኪናዎች የወጣውን ነዳጅ በአንድነት መመዝገብ ይኖርበታል፡፡

ማስታወሻ፡- ይህ ዓምድ ለፋብሪካው ንብረት ለሆኑ መኪኖች በጥናቱ ዓመት ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉትን የመኪና መለዋወጫዎች ወጪ ማካተት አለበት፡፡

ዓምድ 7 - ለወለድ የተከፈለ፤ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ፋብሪካው ከባንክ ወይም ከሌላ ገንዘብ ነክ ድርጅቶች ለተበደረው ገንዘብ የተከፈለውን ጠቅላላ የወለድ መጠን በዚህ ዓምድ መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

ዓምድ 8 - ለባንክ አገልግሎት የተከፈለ፤ በጥናት ዓመቱ ውስጥ ፋብሪካው ከባንክ ላገኘው አገልግሎት የከፈለውን የገንዘብ መጠን በዚህ ዓምድ መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

ዓምድ 9 - ማሽኖችንና ሌሎች ቋሚ ዕቃዎችን በመከራየት የተደረገ ወጪ፤ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ከሌሎች ድርጅቶች ለፋብሪካው ሥራ የሚውሉ ማሽኖች፣ ሕንፃዎችን፣ ሌሎች ቋሚ ዕቃዎችን በመከራየት የተደረገውን ወጭ በአንድነት በመደመር በዓምዱ ማስገባት ያስፈልጋል፡፡

ዓምድ 10 - ለንብረት ኢንሹራንስ የተከፈለ፤ ፋብሪካው ላሉት ቋሚ ንብረቶች የኢንሹራንስ ዋስትና በመግባት በጥናት ዓመቱ ያደረገው መዋጮ በዚህ ዓምድ መመዝገብ ይኖርበታል፡፡

ዓምድ 11 - ለአሞርታይዜሽን የተደረገ ወጪ፤ ድርጅቱ በጥናቱ ዓመት ለአሞርታይዜሽን ያደረገው ወጪ ካለ በዚህ ዓምድ ሥር ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 12 - ሌሎች ወጪዎች፤ በመጠይቁ ከዓምድ 2 እስከ 11 ከተጠቀሱት ውጭ በዚህ ዓምድ ተጠቃሎ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 13 - ድምር፤ ከዓምድ 2 እስከ 12 ያሉትን በአንድነት በመደመር መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

6.4. በ1998 ዓ.ም. ለልዩ ልዩ ታክሶች የተደረጉ ወጪዎች

ዓምድ 2 - ለተጨማሪ እሴት ታክስ የተከፈለ፤ በጥናት ዓመቱ የተለያዩ የፋብሪካው ምርት በሚሸጥበት ወቅት ከደንበኞች የተሰበሰበ የተጨማሪ እሴት ታክስ በሙሉ በዚህ ዓምድ ሥር ተጠቃሎ መግባት ይኖርበታል፡፡

ዓምድ 3 - ለተርንኳሽር ታክስ የተከፋለ፤- የሚጠናው ድርጅት የዓመት ገቢው ከ500,000 ብር በታች ከሆነና የቫት ተመዝጋቢ ካልሆነ በጥናት ዓመቱ ለቲ.ኢ.ቲ የከፈለው የገንዘብ መጠን በዚህ ውስጥ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 4 ለኤክሳይዝ ታክስ የተከፈለ፤ ፋብሪካው በጥናቱ ዓመት ላመረተው ምርት የከፈለው የኤክሳይዝ ታክስ መጠን ተጠይቆ በዚህ ዓምድ በተሰጠው ባዶ ቦታ መሞላት ይኖርበታል፡፡

ዓምድ 5 - በትርፍ ላይ የተከፈለ የገቢ ታክስ፤ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው ባገኘው ትርፍ ላይ የተከፈለ የገቢ ታክስ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 6 - ድምር፤ በዚህ ዓምድ ሥር በዓምድ 2, 3 እና 4 ውስጥ የተመዘገቡትን ቁጥሮች በመደመር መመዝገብ ያስፈልጋል፡፡

ክፍል 7 - የቋሚ ንብረትና የመዋዕለ ንዋይ ወጪ

7.1 የቋሚ ንብረት ዋጋ በዓይነት፤

ስለ ቋሚ ንብረት የተጠየቀው ከሂሳብ መዛግብትና ከሂሳብ ማመዛዘኛ በተገኘው ማስረጃ መሠረት ይሞላል። ፋብሪካው የሚገለገልባቸው ከአንድ ዓመት በላይ የአገልግሎት ዕድሜ ያላቸው የፋብሪካው ቋሚ ንብረቶች ሁሉ ዋጋቸው በዚህ ውስጥ መገለጽ ይኖርበታል። እነዚህም የፋብሪካው ንብረቶች የተገዙ፣ ከሌሎች ድርጅቶች የተወሰዱ ወይም ፋብሪካው ያሠራቸው ወይም ያመረታቸው ሊሆኑ ይችላሉ። የማምረት ችሎታቸውን ለመጨመር ወይም ጥቅም የሚሰጡበትን ጊዜ ለማራዘም በቋሚ ንብረት ላይ ለተደረጉ ለውጦች፣ ለማሻሻያዎች፣ ለመጓጓዣና ለማስተካከያ የወጣው ገንዘብ በዚህ ውስጥ መጨመር ይኖርበታል።

ዓምድ 2፤

1. መኖሪያ ቤት፤ የፋብሪካው የሆኑና ለፋብሪካው ሠራተኞች ለመኖሪያ ቤትነት የሚያገለግሉትን ይመለከታል።
2. መኖሪያ ያልሆኑ ቤቶች፤ የፋብሪካው ሕንፃዎች፣ መጋዘኖች፣ የቢሮ ሕንፃዎችና የሠራተኛ መመገቢያ ሕንፃዎች የመሳሰሉትን ያጠቃልላል።
3. ሌሎች የኮንስትራክሽን ሥራዎች፤ መንገዶች፣ የመኪና መቆሚያ ቦታዎች፣ አጥር፣ ቦይና የመሳሰሉት በዚህ አርዕስት ሥር ይመደባል።
4. የማምረቻ መሳሪያዎችና ዕቃዎች (Machinery and Equipment)፡- ለኃይል ማመንጫ ለኢንዱስትሪና ለብረታ ብረት ሥራ፣ የሚያገለግሉትን ወዘተ... ያጠቃልላል።
5. ተሽከርካሪዎች፤ ሰውና ዕቃ ለማመላለስ የሚያገለግሉ ተሽከርካሪዎችን ይመለከታል።
6. ሌሎች (የቢሮ፣ የቤት ዕቃዎችና የመሳሰሉት)፤ ጠረጴዛ፣ ወንበር፣ ሶፋ፣ ማቀዝቀዣ፣ ሼልፍ የመሳሰሉና በመሬት ላይ የተደረገ ለውጥ (መሬት መደልደል ወዘተ...) በዚህ አርዕስት ሥር ይመደባሉ።

ዓምድ 3 - በዓመቱ መጀመሪያ ያለው የዋጋ ግምት፤ ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጀመሪያ ላይ የፋብሪካው ቋሚ ንብረት የተጣራ የንብረት ዋጋ ስንት እንደነበረ በዓምድ 2 ለተጠቀሱት የቋሚ ንብረት ዓይነቶች በየአቅጣጫው በዓምድ 3 ውስጥ ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 4 - በዓመቱ ውስጥ ለቋሚ ንብረት መግዣና ለከባድ ጥገና ወጪ የሆነ፤ በዓምድ 2 ውስጥ ከተጠቀሱት የቋሚ ንብረት ዓይነቶች ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው የገዛው /አዲስ ወይም አሮጌ/ ቋሚ ንብረት ካለ በዓምድ 4 ውስጥ የገንዘቡ መጠን ይመዘገባል፡፡ የማምረት ችሎታውን ለመጨመር ወይም ጥቅም የሚሰጥበትን ጊዜ ለማራዘም በቋሚ ንብረት ላይ የተደረጉ ለውጦች፣ ለማሻሻያዎች፣ ለማስገቢያና ለማስተካከያ የወጣው ገንዘብ በዚህ ውስጥ መጨመር ይኖርበታል፡፡ ነገር ግን ለአስተዳደር እድላትና ጥገና የወጣው ሂሳብ ከዚህ ጋር አይጨምርም፡፡

ዓምድ 5 - በዓመቱ ውስጥ የተሸጡና ከአገልግሎት ውጭ የሆኑ፤ ዓምድ 2 ውስጥ ከተጠቀሱት የቋሚ ንብረት ዓይነቶች ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ፋብሪካው የሸጠው ወይም ከአገልግሎት ውጭ የሆነ ንብረት ከነበረው በዓምድ 5 ውስጥ የገንዘቡ መጠን ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 6 - በዓመቱ የአገልግሎት ቅናሽ (Depreciation)፡- በዓምድ 2 ውስጥ ለተጠቀሱት የቋሚ ንብረት ዓይነቶች ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት ውስጥ ለአገልግሎት (አርጅና) ቅናሽ የታሰበው የገንዘብ መጠን በየአቅጣጫው ይመዘገባል፡፡ ጥናቱ ከሚመለከተው ዓመት በፊት ታስቦ የነበረው ማለትም የተጠራቀመ የአገልግሎት ቅናሽ ከዚህ ጋር መጨመር የለበትም፡፡

ዓምድ 7 - በዓመቱ መጨረሻ የተጣራ የንብረት ዋጋ፤ በዓምድ 2 ውስጥ ለተጠቀሱት የቋሚ ንብረት ዓይነቶች ጥናቱ በሚመለከተው ዓመት መጨረሻ የነበራቸው ዋጋ ስንት እንደነበረ በየአቅጣጫቸው ይመዘገባል፡፡ ይህን ለማስላት በዓምድ 3 እና 4 የተመዘገበውን የገንዘብ መጠን በዓምድ 2 ውስጥ ለተዘረዘሩት ለእያንዳንቸው በመደመር ከተገኘው ላይ በዓምድ 5 እና 6 የተመዘገበውን የገንዘብ መጠን ደምሮ በመቀነስ ማግኘት ይቻላል፡፡ ይኸውም፤

$$\text{ዓምድ 7} = (\text{ዓምድ 3} + \text{ዓምድ 4}) - (\text{ዓምድ 5} + \text{ዓምድ 6})$$

ማስታወሻ፤ 1/ በመሠራት ላይ ያሉ ግንባታዎች (Construction in progress) በሚያጋጥምበት ወቅት የግንባታው ዓይነት ተጠይቆ በቋሚ ንብረቱ ዓይነት ተለይቶ መመዝገብ ይኖርበታል፡፡

- 2/ ተገዝተው በመምጣት ላይ ያሉ ዕቃዎች (Goods in Transit) በሚያጋጥሟቸው ወቅት የቋሚ ንብረቱ ዓይነት ተጠይቆ በግልጽ በሚመለከተው አንፃር መመዝገብ አለበት፡፡

የሂሳብ ሪፖርት ለሌላቸው ድርጅቶች የአገልግሎት ቅናሽ (Depreciation) ማስያመሪያ

- ድርጅቶች ማለትም የትላልቅና መካከለኛ ኢንዱስትሪ የበጀት ዓመታቸው የሚታሰበው በኢትዮጵያ የበጀት ዓመት ሐምሌ 1 - ሰኔ 30 በሚለው ነው፡፡
- ቋሚ ንብረቱ የተገዛው/የተሰራው፣ ከፍተኛ ጥገና የተደረገለት በሐምሌ ወር ውስጥ ከሆነ በዚህ የበጀት ዓመት የሙሉ ዓመት የአገልግሎት ቅናሽ ይሰላል፡፡ ለምሳሌ ዕቃው የተገዛው በሐምሌ 1990 ከሆነ ይህ የበጀት ዓመት ማለት ከሐምሌ 1 1990 - ሰኔ 30 1991 ስለሆነ የ1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 የሙሉ ዓመት የአገልግሎት ቅናሽ ከተሰራ በኋላ በ1998 በዓመቱ መጀመሪያ ላይ ያለው (Book Value) ወደ መጠይቁ ይመጣል፡፡
- ቋሚ ንብረቱ የተገዛው/የተሰራው፣ ከፍተኛ ጥገና የተደረገለት ከበጀት ዓመቱ የመጀመሪያ ወር በኋላ ከሆነ ግን ከሚቀጥለው የበጀት ዓመት ጀምሮ የአገልግሎት ቅናሽ ወይም (Book Value) ይሰላል፡፡
- በመጠይቁ ላይ እንዲሞላ የሚፈለገው በ1998 ዓ.ም መጀመሪያ ላይ ያለው Book Value ስለሆነ ለእያንዳንዱ የቋሚ ንብረት ዓይነት (Category) ለየብቻው ስሌቱ ይካሄዳል፡፡ በተጨማሪ ለአንድ አይነት የቋሚ ንብረትም ቢሆን ዕቃው ከተገዛ በኋላ ሌላ ተመሳሳይ ዕቃ በሌላ ዓመት ቢገዛ ወይም ከፍተኛ ጥገና ቢካሄድ ወይም ከአገልግሎት ውጭ ቢሆን ሁኔታው ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ /ማለትም ከላይ ያለውን ሕግ/ በመከተል ስሌቱ ለየብቻ ይካሄዳል፡፡
- አንድ ቋሚ ንብረት ከጥናት ዓመቱ መጀመሪያ በፊት ቢገዛና ከጥናት ዓመት በፊት ከአገልግሎት ውጭ ከሆነ ይሄ እዚያው ስለሚያልቅለት ወደ መጠይቁ ክፍል አይመጣም፡፡
- የማምረቻ መሣሪያዎችን በተመለከተ ሁሉም የአገልግሎት ቅናሽ የሚሰላው በ 12 % ነው፡፡
- በጥናት ዓመቱ ውስጥ ከአገልግሎት ውጭ ለሆኑ፣ ለተሸጡ አዲስ ለተደረገ ኢንቨስትመንት ምንም ዓይነት የአገልግሎት ቅናሽ አይደረግም፡፡
- በመጠይቁ ላይ በዓምድ 6 የሚሰላው የአገልግሎት ቅናሽ በዓምድ 3 ላይ ካለው የዓመቱ መጀመሪያ የዋጋ ግምት ነው፡፡

ምሳሌ-1፦ አንድ ዳቦ አምርቶ ለሚሸጥ ድርጅት የዳቦ መጋገሪያ ማሽን በሐምሌ 15/1992 በ3,500 ብር ገዛ

- የበጀት ዓመቱ ሐምሌ 1992 - ሰኔ 30, 1993
- የአገልግሎት ቅናሽ የሚሰለው ከ1993 - 1997 ድረስ ነው ይኸውም ለ 5 ዓመት ይሆናል።

በ1998 መጀመሪያ ያለ ዋጋ

$$3500 \times 0.528 = \underline{1884} \text{ ብር ይሆናል}$$

ምሳሌ-2:- አንድ የዱቄት ፋብሪካ በታህሳስ 1991 ለፋብሪካው የሚሆን ቤት በ65,000 ብር፣ ማሽኑን በ12,000 ብር ገዛ

ሐምሌ - 1990 - ሰኔ 30 1991

1992

1993

ቤት

ወፍጮ

1994

$$65,000 \times 0.735 = 47,775$$

$$12,000 \times 0.464 = 5,568$$

1995

መኖሪያ ያልሆኑቤቶች ውስጥ ይገባል የማምረቻ መሣሪያዎችና ዕቃዎች ውስጥ ይገባል።

1996

1997

ምሳሌ-3:-

- የቤትና የቢሮ ዕቃዎች የሚሠራ ድርጅት በመስከረም 1989 አንድ የኤሌክትሪክ መፋቂያ በ2000 ብር እንዲሁም አንድ የኤሌክትሪክ መስንጠቂያ በ11500 ብር ገዛ።
- በጥር 1993 ይኸው ድርጅት አንድ ተጨማሪ የኤሌክትሪክ መስንጠቂያ በ15000 ብር ገዛ።
- በየካቲት 1994 ዓ.ም የገዛው መፋቂያ ከአገልግሎት ውጭ ሆነ
- በጥር 1993 የገዛው የኤሌክትሪክ መስንጠቂያ በሚያዝያ 1994 ከፍተኛ ጥገና በ3000 ብር ተካሄደለት።
- በመስከረም 1989 የተገዛው የኤሌክትሪክ መስንጠቂያ በመጋቢት 1998 በ6000 ብር ተሸጠ።

		የኤሌክትሪክ መፋቂያ	የኤሌክትሪክ መስጠቂያ	የኤሌክትሪክ መስጠቂያ	የኤሌክትሪክ መስጠቂያ ከፍተኛ ጥገና
1	ቋሚ ንብረቱ የተገዛበት ከፍተኛ ጥገና የተደረገበት ዓመት	መስከረም 1989	መስከረም 1989	ጥር 1993	ሚያዝያ 1994
2	ቋሚ ንብረቱ የተገዛበት ዋጋ	2000 ብር	11500 ብር	15000 ብር	3000 ብር
3	ግዢው የሚውልበት የበጀት ዓመት	ሐምሌ 1 1988 ሰኔ 30 1989	ሐምሌ 1 1988 ሰኔ 30 1989	ሐምሌ 1 1992 ሰኔ 30 1993	ሐምሌ 1 1993 ሰኔ 30 1994
4	ከጥናት ዓመቱ በፊት ከአገልግሎት ውጭ የሆነ አለ	የካቲት 1994	የለም	የለም	የለም
5	የአገልግሎት ቅናሽ የሚሰላበት ዓመታት	1990, 1991 1992 1993 1994	1990-1997	1994,1995, 1996,1997	1995,1996,1997
6	የአገልግሎት ቅናሹ ዓመት ብዛት	5 ዓመታት	8 ዓመታት	4 ዓመታት	3 ዓመታት
7	ማባዣው	0.528	0.360	0.600	0.681
8	BIV ዕቃው ሲሸጥ ወይም dispose ሲሆን	*1056	-	-	-
9	በ1998 ዓ.ም መጀመሪያ ያለው BIV	-	4140	9000	2043
				15183	

* ይሄ ቋሚ ንብረት ከጥናት ዓመቱ በፊት ከአገልግሎት ውጭ ስለሆነ እዚህ ላይ ያበቃለታል፡፡

* በተለያዩ ጊዜ የተገዙት የኤሌክትሪክ መስጠቂያዎች እንዲሁም የተካሄደው ከፍተኛ ጥገና ሁሉም የማምረቻ መሣሪያዎችና ዕቃዎችን የሚመለከቱ ስለሆነ ድምራቸው /15183/ ብር ወደ ዓምድ 2 ይተላለፋል፡፡

1998 ዓ.ም የማምረቻ/አገልግሎት ሰጭ ድርጅቶች ቋሚ ንብረትና መዋዕለ ንዋይ

ተ.ቁ	የቋሚ ንብረቱ ዓይነት	በዓመቱ መጀመሪያ ያለው የዋጋ ግምት	በዓመቱ ውስጥ ለቋሚ ንብረቱ ወጥ የሆነ	በዓመቱ ውስጥ የተሸጠና ከአገልግሎት ውጭ የሆኑ	በዓመቱ ግምታዊ የአገልግሎት ቅናሽ	በዓመቱ መጨረሻ የተጣራ የንብረት ዋጋ
1	2	3	4	5	6	7
1	መኖሪያ ያልሆኑ ቤቶች	-	-	-	-	-
2	ማምረቻ መሣሪያዎችና ዕቃዎች	15183	-	4140	1822	9221
3	ተሽከርካሪዎች	-	-	-	-	-
4	ሌሎች የቢሮ ዕቃዎችና የመሳሰሉ					
5	ድምር	15183	-	4140	1822	9221

በመስከረም 1989 የተገዛው የኤሌክትሪክ መስጫ ቤት 1998 በ6000 ብር ተሸጠ፡፡የተሸጠበት ዋጋ 6000 ፡-በ1998 መጀመሪያ የነበረው BIV 4140 ይሄ በቋሚ ንብረት ላይ የተገኘ የ1860 ብር ትርፍ በ5.2 ሌሎች ገቢዎች በሚለው ዓምድ ላይ ይሞላል፡፡

ልዩነት

* በዚህ ስሌት ምንም እንኳን ከሐምሌ እስከ መጋቢት ድረስ ሌላው 8 ወር በ15183 ብር ላይ የአገልግሎት ቅናሽ ከተሰላ በኋላ ለቀረው (15183 - 4140) = 11043 ለ 4 ወር የአገልግሎት ቅናሽ መሰላት ቢኖርበትም ስሌቱን ላለማወሳሰብ የመሉ ዓመት ብቻ ይሰላል፡፡

7.2 በዓመቱ ውስጥ ለቋሚ ንብረትና ሥራ ማስኬጃ የተደረገ ወጪ በምንጭ

ይህ ንዑስ ክፍል ፋብሪካው በጥናት ዓመቱ ውስጥ ለቋሚ ንብረትና ለሥራ ማስኬጃ ያደረገውን ወጪ ምንጩ ከየት እንደነበረ የሚመዘገብበት ነው። ፋብሪካው በዓመቱ ውስጥ ያደረገው የቋሚ ንብረትና የሥራ ማስኬጃ ወጪ ያገኘው ከአገር ውስጥ ከሆነ ከድርጅቱ ገቢ፣ ከባንክ ብድር ወይም ከሌላ መሆኑ በተናጠል መጠየቅ ይኖርበታል። ስለሆነም ከተራ ቁጥር 2-4 የተዘረዘሩት ሲደመሩ ጠቅላላ ከአገር ውስጥ ከተገኘው የገንዘብ ምንጭ ጋር እኩል መሆን ይኖርበታል።

ዓምድ 3 - ለቋሚ ንብረት፣ በንዑስ ክፍል 7.1 ዓምድ 4 ውስጥ የተመዘገበውን ጠቅላላ የገንዘብ መጠን ፋብሪካው ከየት ለማግኘት እንደቻለ በንዑስ ክፍል 7.2 በዓምድ 2 በተጠቀሱት የገንዘብ ምንጭ አንፃር የገንዘቡ መጠን በዓምድ 3 ውስጥ ይመዘገባል። ስለዚህ በንዑስ ክፍል 7.2 በዓምድ 3 የተዘረዘሩት ጠቅላላ ድምር በንዑስ ክፍል 7.1 በዓምድ 4 ከተዘረዘሩት ድምር ጋር እኩል መሆን ይኖርበታል።

ዓምድ 4 - ለሥራ ማስኬጃ፣ የሥራ ማስኬጃ ዋጎች ትርጉሙ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ በሚገኙ ሃብቶችና (current assets) በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ በሚከፈሉ ዕዳዎች (current liabilities) መሃከል ያለ ግንኙነት ነው።ይኸውም በአንድ አመት ጊዜ የሚከፈሉ ዕዳዎች (current liabilities) ለምሳሌ የአጭር ጊዜ ብድር፣ የባንክ አቨርድራፍትና የንግድ ዕዳዎች በአንድ ዓመት ለሚገኙ ሃብቶች (current assets) ሰቶኮች፣ ተከፋዮችና ጥሬ ገንዘብ የገንዘብ ምንጭ በመሆን ያገለግላሉ።ይሁን እንጂ ከተጨማሪው መረጃ አሰባሰብ አንጻር እነዚህን መረጃዎች ለሁሉም ድርጅቶች ማግኘት ስለማይቻል የሚቀጥለው ዘዴ በመጠቀም የሥራ ማስኬጃን ማግኘት ይቻላል፡-

ይህም በጥናት ዓመቱ ውስጥ ለቋሚ፣ ለጊዜያዊና ለኮንትራት ሠራተኞች ደመወዝና ለሌሎች ጥቅማ ጥቅሞች የወጣ ወጪ፣ ፋብሪካው ለተጠቀመባቸው ጥሬ ዕቃዎችና መለዋወጫዎች መግዣ የወጣ ወጪ፣ ከምርት ሥራ ጋር ቀጥታ ግንኙነት ላላቸው እንደ ኤሌክትሪክ፣ ማገዶ፣ ጥገና... ወዘተ የተደረገ ወጪ እንዲሁም ለኤክሳይዝ ታክስ የተከፈለ ወጭ ነው።

የረጅም ጊዜ ኢንቨስትመንት (Long term investment)- :

ማለት ቋሚ ንብረትን ለመግዛት እንዲሁም የቋሚ ንብረትን ዕድሜ ለማራዘምና የመሥራት አቅሙን ለማሻሻል ተብሎ የሚደረግ ኢንቨስትመንት ነው።ለዚህ የሚሆነው የገንዘብ ምንጭ የሚገኘው ከድርጅቱ ካፒታልና ከረጅም ጊዜ ብድር ነው።ይሁን እንጂ ድርጅቶቹ አዋጭ የሆነውን የካፒታል ድብልቅ(optimum capital

structure) በመጠቀም ለረጅም ጊዜ ኢንቨስትመንትና ለሥራ ማስኬጃ የገንዘብ ምንጮቻቸው ሊጠቀሙ ይችላሉ።

በሌላ በኩል ደግሞ ከዚህ በላይ የተጠቀሱትን ወጭዎች ለማውጣት ድርጅቱ የገንዘብ ምንጩ ምን ነበር የሚል ይሆናል።

ተ.ቁ.1 - ከሀገር ውስጥ፣ ድርጅቱ በጥናቱ ዓመት ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ወጪ ከድርጅቱ ገቢ፣ ከባንክ ብድር፣ ከሌላ ከሆነ በዚህ ዓመድ ላይ የተራ ቁጥር 2፣ 3፣ 4 ድምር ይመዘገባል።

ተ.ቁ.2 - ከድርጅቱ ገቢ፣ ድርጅቱ በጥናቱ ዓመት ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ገንዘብ የተገኘው ከድርጅቱ ገቢ ከሆነ በዚህ ዓመድ ላይ ይመዘገባል።

ተ.ቁ.3 - ከባንክ ብድር፣ ድርጅቱ በጥናቱ ዓመት ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ከባንክ የአጭር ጊዜ ብድር ወስዶ ከሆነ በዚህ ዓመድ ላይ ይመዘገባል።በረኸም ጊዜ የተገኘው ብድር ግን በሥራ ማስኬጃነት አይካተትም።

ተ.ቁ.4 - ከሌላ፣ ድርጅቱ በጥናቱ ዓመት ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ገንዘብ የተገኘው ከሌላ ምንጭ ከሆነ በዚህ ዓመድ ላይ ይመዘገባል።

ተ.ቁ.5 - ከውጭ ሀገር፣ ድርጅቱ በጥናቱ ዓመት ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ገንዘብ የተገኘው ከውጭ ሀገር ከሆነ በዚህ ዓመድ ላይ ይመዘገባል።

ተ.ቁ.6 - ጠቅላላ ድምር፣ ድርጅቱ ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ገንዘብ ከሀገር ውስጥና ከውጭ ከሆነ የተራ ቁጥር 1 እና 5 ድምር ጠቅላላ ድምር ላይ ይመዘገባል። ድርጅቱ ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ከሀገር ውስጥ ብቻ ከሆነ በተራ ቁጥር 1 ላይ የተመዘገበው የገንዘብ መጠን ወደ ጠቅላላ ድምር ይተላለፋል። በመጨረሻም ድርጅቱ ለሥራ ማስኬጃ ያወጣው ወጪ ከውጭ ሀገር ብቻ ከሆነ ተራ ቁጥር 5 ላይ የተመዘገበው የገንዘብ መጠን ወደ ጠቅላላ ድምር ይተላለፋል።

ማስታወሻ፦

ከትርፍ በኋላ የተከፈለ ግብር ገንዘብ እንደ ጥናት ዓመቱ ወጭዎች ስለማይቆጠሩ መመዝገብ የለባቸውም።

ክፍል 8 - በ1998 ዓ.ም. ፋብሪካው በሙሉ ጉልበቱ ቢሠራ የማምረት ችሎታው፣ የሚያስፈልገው ጥሬ ዕቃና ያጋጠሙ ልዩ ልዩ ችግሮች

8.1 የማምረቻ ኢንዱስትሪው በ1998 የምርት ዘመን ያመረተው የምርት መጠን ከማምረት አቅሙ ምን ያህል እንደሆነ /በመቶኛ ይገለጽ/

የማምረቻ ኢንዱስትሪው በ1998 የምርት ዘመን ያመረተው የምርት መጠን ከማምረት አቅሙ ጋር ሲነጻጸር ምን ያህል እንደሆነ በመቶኛ ተጠይቆ በተሰጠው ባዶ ቦታ መሞላት ይኖርበታል። በዚህ ቦታ የፋብሪካው የማምረት አቅም አስመልክቶ በመቶኛ የሚሞላው መረጃ መሞላት ያለበት መረጃ ሰጪውን በመጠየቅ እንጂ በስሌት የሚሞላ አይደለም።

8.2 ፋብሪካው በሙሉ ጉልበቱ ቢሠራ የማምረት ችሎታው፣

ፋብሪካው በዓመቱ ውስጥ ካለምንም ማቋረጥ በሙሉ ጉልበቱ ቢሠራ ኖሮ ሊያመርት የሚችለው የእያንዳንዱ የምርት መጠን የማምረት ችሎታ ይባላል። ፋብሪካው ሥራውን ሳያቋርጥ ዓመቱን በሙሉ ያለምንም የጥሬ ዕቃ፣ የመለዋወጫ፣ የውጭ ምንዛሬ፣ የገበያ፣ የሙያ ችሎታ ማነስ ችግሮች ...ወዘተ ሊያመርት የሚችለውን መጠን መውሰድ ይገባል። ሆኖም ለአነስተኛ እድሳት፣ ጥገናና እንክብካቤ ፋብሪካው የቆመበት አጭር ወቅት በሙሉ ጉልበት እንዳልሠራ አያስቆጥረውም። ድርጅቱ ለጥናቱ ዓመት ይዞት የነበረውን የምርት ዕቅድ መጠን እንዳያስመዘግቡን ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል።

ዓምድ 2 - ዋና ዋና የምርት ዓይነትና ሌሎች ምርቶች፦ የሚያስገኙትን የሽያጭ ገቢ መሠረት በማድረግ ዋና ዋና የምርት ዓይነቶችና ሌሎች ምርቶች ስም በቅደም ተከተል በዓምድ 2 ውስጥ ይመዘገባል።

ዓምድ 3 - መስፈሪያ፦ በዓምድ 2 ለተዘረዘሩት የምርት ዓይነቶች መስፈሪያቸውን በሜትሪክ መለኪያ በዚህ ዓምድ ውስጥ መመዝገብ ያስፈልጋል። (የመስፈሪያ አጠቃቀም ዝርዝር ከዚህ አሞላል መመሪያ መጨረሻ ላይ ተያይዟል።)

ዓምድ 4 - የዋና ምርቶች ኮድ፣ ለቢሮ ሥራ ስለሆነ ክፍት ይተው።

ዓምድ 5 - የመስፈሪያ ኮድ፣ ለቢሮ ሥራ ስለሆነ ክፍት ይተው።

ዓምድ 6 - በዓመት ሊመረት የሚችል መጠን፡- በዓምድ 2 ውስጥ ለተዘረዘሩት ክላይ በተጠቀሰው የችሎታ መለኪያ መሠረት ለእያንዳንዳቸው ፋብሪካው በዓመት ሊያመርት የሚችለው መጠን በዓምድ 3 ላይ በተቀመጠው የመስፈሪያ ዓይነት መሠረት ይመዘገባል፡፡

ዓምድ 7 - ጠቅላላ ዋጋ/በገበያ ዋጋ ቢሸጥ፡- በዓምድ 6 ብዛታቸው ለተመዘገበው በገበያ ዋጋ ምን ያህል ሊሸጡ እንደሚችሉ ተሰልቶ በዓምድ 7 ጠቅላላ ዋጋቸው በዓምድ 2 ለተዘረዘሩት የምርት ዓይነቶች በሙሉ ይመዘገባል፡፡ በመጨረሻም በዓምድ 7 የተሞላውን ጠቅላላ ዋጋ ቁልቁል በመደመር በተራ ቁጥር 10 ድምር በሚለው አቅጣጫ መሙላት ያስፈልጋል፡፡

8.3 በ1998 ዓ.ም ፋብሪካው በሙሉ ጉልበቱ ቢሠራ የሚያስፈልገው የጥሬ ዕቃ መጠንና ዋጋ፡-

ፋብሪካው በጥናት ዓመቱ ካለምንም ማቋረጥ በሙሉ ጉልበቱ ቢሠራ ሊያመርት የሚችለውን የምርት መጠን ለማምረት የሚያስፈልገው የጥሬ ዕቃ መጠንና ዋጋ በዚህ ንዑስ ክፍል በቀረበው ሠንጠረዥ መሠረት መሙላት ያስፈልጋል፡፡ የዚህ ንዑስ ክፍል አሞላል ከንዑስ ክፍል 6.1 ጋር ተመሳሳይ ስለሆነ በ6.1 ላይ በተሰጠው ማብራሪያ መሠረት መሞላት ይኖርበታል፡፡ሆኖም በዚህ ንዑስ ክፍል የአገር ውስጥና የውጭ ሀገር ጥሬ ዕቃዎች መጠንና ዋጋ ተደምረው ብዛትና ጠቅላላ ዋጋ በሚለው ዓምድ ውስጥ(ዓምድ 6 ና 7) ይመዘገባሉ፡፡

8.4 ፋብሪካው በሙሉ ጉልበቱ ካልሠራ ያልሠራበት ሦስት ዋና ዋና ምክንያቶች ምን ምን እንደነበሩ ይገለጽ፡-

ፋብሪካው በጥናት ዓመቱ ውስጥ በሙሉ ጉልበቱ ካልሠራ ለምን ሊሠራ እንዳልቻለ ሦስቱ ዋና ዋና ምክንያቶች ምን ምን እንደሆኑ ተጠይቆ ከተገኙት መልሶች ጋር የሚዛመዱት ኮዶች ይከበቡና የመጀመሪያው ዋና ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 1፣ የሁለተኛው ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 2፣ እንዲሁም የሦስተኛው ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 3 ውስጥ ይጻፋል፡፡ በተቻለ መጠን ዋናዎቹ ችግሮች ከፋብሪካው ባለቤት ወይም ወኪል እንዲገለጽ ማድረግ እንጂ የተዘጋጁትን አማራጭ መልሶች አስቀድሞ መዘርዘሩ የሚገኘውን መልስ የተዛባ ሊያደርገው ይችላል፡፡ አማራጭ መልሶችም፡፡

የጥሬ ዕቃዎች እጥረት ----- =1

የመለዋወጫ እጥረት	-----	=2
የገበያ እጦት	-----	=3
የሥራ ማስኬጃ እጥረት	-----	=4
ተደጋጋሚ የመሣሪያ ብልሽት	-----	=5
ከሠራተኞች ጋር ያሉ ችግሮች	-----	=6
የመንግሥት ሕጎችና ደንቦች ጫና	-----	=7
ሌላ /ይገለጽ/	-----	=8

8.5 ለጥያቄ 8.4 መልሱ ኮድ 3 ወይም የገበያ እጦት ከሆነ ምክንያቱ ምንድን ነው?

የማምረቻ ድርጅቱ ከላይ ለጥያቄ 8.4 ከተሰጠው መልስ መሀከል ኮድ 3 ወይም የገበያ እጦትን የሚያካትት ከሆነ ለዚህ የገበያ እጦት ዋና ምክንያቱ ምን እንደሆነ ተጠይቆ የሚሰጠው መልስ ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት አማራጭ መልሶች ጋር በማዛመድ የትክክለኛው መልስ ኮድ ከተከበበ በኋላ ኮዱ በተሰጠው የኮድ መጻፊያ ቦታ ይሞላል፡፡

አማራጭ መልሶቹም፡-

- በጥራት ለመወዳደር አለመቻል ----- 1
- በዋጋ ለመወዳደር አለመቻል ----- 2
- ምርትን በማስተዋወቅ ለመወዳደር አለመቻል----- 3
- ምርትን በማሰራጨት ለመወዳደር አለመቻል -----4
- ሌላ ይገለጽ ----- 5

8.6 ለጥያቄ 8.4 መልሱ ኮድ 4 /የሥራ ማስኬጃ እጥረት/ ከሆነ የማምረቻ ኢንዱስትሪው የሥራ ማስኬጃ እጥረትን ለመቅረፍ ከብድር ሰጪ ተቋማት ብድር ለማግኘት ሞክሮ ነበርን?

የማምረቻ ኢንዱስትሪው በጥያቄ 8.4 ከሰጣቸው መልሶች መካከል ኮድ 4 ወይም የሥራ ማስኬጃ እጥረት አንዱ ምክንያት ከነበረ ከብድር ሰጪ ተቋማት ብድር ለማግኘት የተሞከረ ወይም ያልተሞከረ መሆኑን በመጠየቅ የተገኘው መልስ አዎን ከሆነ ኮድ 1 የለም ከሆነ ኮድ 2 ተከቦ ትክክለኛ ኮዱ በተሰጠው የኮድ መስጫ ሳጥን ውስጥ መሞላት ይኖርበታል፡፡

8.7 ለጥያቄ 8.6 መልሱ ኮድ 1 ወይም አዎን ከሆነ የሥራ ማስኬጃ እጥረቱ ያልተቀረፈበት ዋነኛ ምክንያት ምንድን ነው?

በጥያቄ 8.6 መልሱ ኮድ 1 ወይም አዎን ከሆነ ድርጅቱ የሥራ ማስኬጃ እጥረቱ ሊቃለል ያልቻለበት ምክንያት ተጠይቆ የተሰጠውን መልስ ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት አማራጭ መልሶች ከተዛመዱ በኋላ ትክክለኛው ኮድ ተከቦ የኮድ ቁጥሩ በተሰጠው ባዶ ቦታ ይሞላል።

አማራጭ መልሶቹም፡-

- የተፈቀደው የብድር መጠን በቂ ባለመሆኑ ----- 1
- የብድር መመዘኛን ለማሟላት ባለመቻል ----- 2
- የወለዱ መጠን ከፍተኛ በመሆኑ -----3
- የብድር መመለሻው ጊዜ አጭር በመሆኑ ----- 4
- የብድር ተቋማት አሠራር ቀልጣፋ ባለመሆኑ
- /ረዥም ጊዜ በመውሰዱ/ -----5
- ሌላ /ይገለጽ/ -----6

8.8 ፋብሪካው በአሁኑ ጊዜ ሥራውን ለማከናወን ያጋጠሙት ሦስት ዋና ዋና ችግሮች ምንድን ናቸው?

ፋብሪካው በአሁኑ ጊዜ ሥራውን በመሥራት ላይ እያለ ካጋጠሙት ችግሮች መካከል ዋና ዋና የሆኑት ሦስቱ ምን ምን እንደሆኑ ተጠይቆ ከተገኙት መልሶች ጋር የሚዛመዱት ኮዶች ይከበቡና የመጀመሪያው ዋና ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 1፣ የሁለተኛው ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 2፣ እንዲሁም የሦስተኛው ምክንያት ኮድ በካርድ ኮለም 3 ውስጥ ይጻፋል። ለዚህ ጥያቄም በተቻለ መጠን ዋናዎቹ ችግሮች ከፋብሪካው ባለቤት ወይ ከሥራ አስኪያጁ እንዲገለጽ ማድረግ እንጂ የተዘጋጁትን አማራጭ መልሶች ለባለቤቱ አስቀድሞ መዘርዘሩ የሚገኘውን መልስ የተዛባ ሊያደርገው ይችላል። አማራጭ መልሶቹም፤

- የጥሬ ዕቃዎች እጥረት ----- =1
- የመለዋወጫዎች እጥረት ----- =2
- የገበያ እጦት ----- =3
- የሥራ ማስኬጃ /የገንዘብ እጥረት/ - =4
- ተደጋጋሚ የመሣሪያ ብልሽት ----- =5
- የሥራ ቦታ ምቹ አለመሆን ----- =6
- ከሠራተኞች ጋር ያሉ ችግሮች----- =7
- የመንግሥት ሕጎችና ደንቦች ጫና-- =8
- ምንም ችግር የለብኝም ----- = 9
- ሌላ /ይገለጽ/ ----- =10

8.9 ፋብሪካው ምርቱን ወደ ውጭ የሚልክ ከሆነ ያጋጠመው ችግር አለ?

ፋብሪካው ምርቱን ወደውጭ በሚልክበት ወቅት ችግር አጋጥሞት እንደሆነ ተጠይቆ መልሱ አዎን ከሆነ ኮድ 1፣ መልሱ የለም ከሆነ ኮድ 2፣ ከተከበበ በኋላ ትክክለኛ ኮዱ በተሰጠው ባዶ ቦታ ይሞላል፡፡

8.10 ለጥያቄ 8.9 መልሱ ኮድ 1 ወይም አዎ ከሆነ ፋብሪካው ምርቱን ወደ ውጪ ለመላክ ካጋጠመው ችግሮች መካከል ሦስቱን ዋና ዋና ችግሮች እንደ ቅደም ተከተላቸው ይግለጹ፤

የማምረቻ ኢንዱስትሪው ለጥያቄ 8.9 የሰጠው መልስ ኮድ 1 ወይም አዎ ከሆነ ምርቱን ወደ ውጭ በሚልክበት ወቅት ያጋጠሙትን ሦስት ዋና ምክንያቶች በመጠየቅ እንደ ቅደም ተከተላቸው በተሰጠው ባዶ ቦታ መጻፍ ይኖርበታል፡፡ ለእዚህ ጥያቄ በካርድ ኮለሞች ላይ ምንም አይጻፍም፡፡

8.11 ማምረቻ ኢንዱስትሪው የሚጠቀመው ጥሬ ዕቃ የውጭ ሀገር ከሆነ /በከፊልም ሆነ ሙሉ በሙሉ/ ዋና ምክንያቱ ምንድን ነው?

ይህ ጥያቄ እየተሞላለት ያለው የማምረቻ ኢንዱስትሪ ምርቶቹን ለማምረት በከፊልም ይሁን ሙሉ በሙሉ የውጭ ሀገር ጥሬ ዕቃ የሚጠቀም ከሆነ አንድ ዋና ምክንያት ተጠይቆ በካርድ ኮለም መሞላት ይኖርበታል፡፡ የውጭ ጥሬ ዕቃ ሲባል ማምረቻ ኢንዱስትሪው በቀጥታ ከውጭ ሀገር ያስመጣው ወይም የጥሬ ዕቃ ስሪቱ የውጭ ሀገር ሆኖ ማምረቻ ኢንዱስትሪው በሀገር ውስጥ ገበያ ላይ የገዛው ወይም ያገኘው ሊሆን ይችላል፡፡ በተጨማሪም ይህ ጥያቄ የሚመለከተው በክፍል 6.1 ንግድ 8 እና 9 ለተሞላላቸው መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

ክፍል 9 - አስተያየት

በዚህ ክፍል መረጃ ሰጪው በመጠይቁ ላይ ስለተካተቱት ጥያቄዎችም ሆነ በሌላ ተያያዥ ጉዳይ ላይ አስተያየት ካለው የሚገለጽበት ቦታ ነው።

ክፍል 10 - ለተሰጠው መረጃ ጥያቄ ቢኖር መልስ ሊሰጥ የሚችል ሰው

በዚህ ክፍል በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ ሥራው በቀጥታ የሚመለከተው ባለሥልጣን ወይም ወኪል ስለ ሥራው ትክክለኛነትና ማናቸውም የተሞላውን መረጃ በሚመለከት ጥያቄ ቢኖር በስልክ ጭምር መልስ ማግኘት ይቻል ዘንድ ስሙን፣ የሥራ ማዕረጉን፣ ስልክ ቁጥሩን በመሙላትና በመፈረም የድርጅቱን ማህተም ማድረግ ያስፈልጋል።

ክፍል 11 - የመረጃ ሰብሳቢውና የተቆጣጣሪው ስምና ፊርማ

በመጨረሻም በዚህ ክፍል የባለሥልጣኑ መ/ቤት መረጃ ሰብሳቢና ተቆጣጣሪ እንዲሁም የመ/ቤቱ የቅ/ጽ/ቤት ኃላፊ ሥራው በትክክል ለመከናወኑ ፊርማቸውንና ሥራው ያለቀበትን ቀን በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ በመሙላት ማረጋገጥ ይኖርባቸዋል።

የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ ኢንዱስትሪዎች ዓመታዊ ጥናት የተሞሉ መጠይቆችን የማመሳከሪያ ዘዴዎች፤

በአጠቃላይ የመጠይቁ የተለያዩ ክፍሎች/ዓምዶች እርስ በራሱ በማይጋጭ መንገድ ተገናዝበው በሚገባ የተሞሉ መሆኑን ማረጋገጥ ይቻል ዘንድ ከዚህ በታች በዝርዝር የቀረቡትን የማመሳከሪያ ዘዴዎች በመከተል መረጃ ሰብሳቢውና ተቆጣጣሪው የተሞላውን መጠይቅ እንደገና መመርመር ያስፈልጋቸዋል፡፡

- 1/ አንድ መረጃ ሰብሳቢ የማምረቻ ኢንዱስትሪዎችን መጠይቅ ሞልቶ እንደጨረሰ ለመረጃ ተቆጣጣሪው ከማስረከቡ በፊት የመጠይቁ ክፍሎች በሙሉ መሞላታቸውንና መጠይቁ የሚሞላለት ፋብሪካ የማይመለከተው ክፍሎች ካሉ ክፍሉን በሚመለከት ጥያቄ መቅረቡን ማረጋገጥ ይቻል ዘንድ ሠረዝ በማድረግ መታለፍ ይኖርበታል፡፡
- 2/ በንዑስ ክፍል 3.1 ላይ ካሉት አራት ወራት በየትኛውም ወር በሁለቱም ያታየው ኃይል ቁጥር ከተሞላ በክፍል 3.2 ዓምድ 3 እና 4 ላይ ደመወዝ በሁለቱም ያታመሞላት ይኖርበታል፡፡ በተመሳሳይ ሁኔታ የውጭ ዜጋ በሚለው በንዑስ ክፍል 3.1 የሠራተኛ ቁጥር ከተሞላ በንዑስ ክፍል 3.2 ዓምድ 5 ላይ የተከፈለ የደመወዝ መጠን መሞላት ይኖርበታል፡፡
- 3/ በንዑስ ክፍል 3.1 ሰዎች/በወራት በቀጥታ በጥናቱ ዓመት የነበሩ የጊዜያዊ ሠራተኞች ቁጥር አለመሆኑን (የነበሩት ሠራተኞች ቁጥር ሲባዛ በሠሩበት ወራት መሆኑን) ማረጋገጥ ያስፈልጋል፡፡ ይህንንም በበለጠ ለማረጋገጥ በዓምድ 16 የተሞላውን የምንዳ መጠን በዓምድ 15 ለተሞላው ሰዎች/በወራት ቁጥር በማካፈል ለአንድ ጊዜያዊ ሠራተኛ በወር ሊከፈለው ከሚገባው በታች ወይም በላይ አለመሆኑን ማረጋገጥ ያስፈልጋል፡፡
- 4/ በጥናት ዓመቱ ውስጥ ቅንስናሽ ሳይደረግ የተከፈለው ጠቅላላ የደመወዝ መጠን በአማካይ ከነበረው የሰው ኃይል ጋር ተመጣጣኝ መሆኑን ለማወቅ የዓመቱን ደመወዝ ለነበረው አማካይ የሰው ኃይል አካፍሎ ማየት ያስፈልጋል፡፡ በተመሳሳይ መንገድ በየታ ለያይቶ በማካፈል ጭምር ማየት ተገቢ ነው፡፡ በዚህ መንገድ የሚገኙት ውጤቶች የትርፍ ጊዜ ክፍያን ግምት ውስጥ በማስገባት ሊታሰብ ከሚችለው በላይ ወይም በታች አለመሆናቸውን ማረጋገጥ ይኖርብናል፡፡ አንዳንድ ጊዜ የተወሰኑ ፋብሪካዎች የጊዜያዊ ሠራተኞች ደመወዝን በክፍል 3.2 ደግመው ሊያስመዘግቡን ስለሚችሉ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

5/ በክፍል 3.2 ዓምድ 9 ውስጥ የተሞላው ቁጥር የመንግሥት ፋብሪካ ከሆነ የጠቅላላ ደመወዝን 6 መቶኛ (የትርፍ ጊዜ ክፍያ ተቀንሶ) መብለጥ ወይም እኩል መሆን አለበት። አብዛኛውን ጊዜ ግን ዓምዱ የሕይወት ኢንሹራንስን ስለሚጨምር የበለጠ እንደሚሆን ይጠበቃል።

6/ በ 3.3 የቋሚና ኮንትራት ሠራተኞች ብዛት በሚያገኙት ደመወዝ መጠን ተመድበው የሚገኘው ጠቅላላ የሰው ኃይል ቁጥር (በ3.1 ዓምድ 16 ተራ ቁጥር 3 እና 4 ከሚገኘው) ከሰኔ ወር የሰው ኃይል ቁጥር ጋር እኩል መሆን ይገባዋል።

7/ በክፍል 4.1 ላይ የተሞላው የጠቅላላ የምርትና ሽያጭ ዋጋ በሽያጭ ላይ የሚከፈሉ ልዩ ልዩ ታክሶችን መጨመሩን ማረጋገጥ ይኖርበታል። በትርፍና ኢሳራ መግለጫዎች ላይ የሚገለጸው የሽያጭ መጠን በአብዛኛው የሽያጭ ታክሶችን ሳይጨምር ስለሚሆን በመጠይቁ ላይ የሚሞላው ጠቅላላ (Gross Sales) ሽያጭ የበለጠ መሆን ይገባዋል።

8/ በክፍል 4.1 ላይ የምርት መጠንና ዋጋ ከሽያጭ መጠንና ዋጋ ጋር እኩል ወይም የሚለያይበት ሁኔታዎች ስለሚያጋጥም በሚከተለው ሁኔታ ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

ሀ. በጥናት ዓመቱ የተመረተው ምርትና በተጨማሪም ከክምችት (Stock) ከተሸጠ የምርት መጠንና ዋጋ ከሽያጭ መጠንና ዋጋ ማነስ ይኖርበታል።

ለ. በጥናት ዓመቱ ከተመረተው ምርት ከፊሉ ብቻ ከተሸጠ የምርት መጠንና ዋጋ ከሽያጭ መጠንና ዋጋ መብለጥ ይኖርበታል።

ሐ. በጥናት ዓመቱ የተመረተው ምርት ብቻ ከተሸጠ (ከክምችት ካልተሸጠ) የምርት መጠንና ዋጋ ከሽያጭ መጠንና ዋጋ ጋር እኩል መሆን አለበት።

በተጨማሪም የምርት ዋጋንም ሆነ የምርት ሽያጭን በየአንፃራቸው ለተሞላው ብዛት (መጠን) በማካፈል የሚገኘው የአንዱ ዕቃ መካከለኛ ዋጋ በንዑስ ክፍል 4.1 ዓምድ 6 ከተሞላው ዋጋ ጋር ተቀራራቢ መሆኑን ማየት ተገቢ ነው። የመጠን መለኪያን በሚመለከት ደግሞ በሜትሪክ መለኪያ (በተያያዘው ዝርዝር መሠረት) መሞላቱን ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

- 9/ በክፍል 4.2 ምንም ለውጥ ሳይደረግባቸው በተገዙበት ሁኔታ ተመልሰው ከተሸጡ ዕቃዎች (ዓምድ 4) የተገኘ ገቢ ከተመዘገበ በክፍል 6.2 በተገዙበት ሁኔታ ለተሸጡ ዕቃዎች የተደረገ ወጪ (ዓምድ 12) ቢያንስም ቢበዛም ወጪ መመዝገብ ይኖርበታል።
- 10/ በክፍል 5 የተሞላው የክምችት ዋጋ ዝርዝር በሂሣብ ሪፖርት ላይ ከተመለከተው ጋር እኩል ወይም ተቀራራቢ መሆኑን ማረጋገጥ ይኖርበታል።
- 11/ የጥሬ ዕቃዎች ጠቅላላ ዋጋ ለመጠኑ ተካፍሎ የሚገኘው የአንዱ ዕቃ መካከለኛ ዋጋ ሊገመት ከሚችለው በላይ አለመሆኑን ማየትና ከአገር ውስጥ ሲደመር ከውጭ አገር ጠቅላላ ድምርን መስጠት ይኖርበታል። በተጨማሪም ወደ ታችና ወደ ጎን በመደመር የጠቅላላ ድምር ስህተት ካለ ከተስተካከለ በኋላ በሂሣብ ሪፖርት ላይ ካለው ቀጥተኛ የሆነ የጥሬ ዕቃ ወጭ (Direct raw material) እና ቀጥታ ያልሆነ የጥሬ ዕቃ ወጭ (Indirect raw material) ጋር እኩል (ተቀራራቢ) መሆኑን ማረጋገጥ ተገቢ ነው።
- 12/ በክፍል 6.2 ዓምድ 6 ላይ የሚሞላው የነዳጅና የቅባት ወጭዎች ለፋብሪካው ሞተሮች ለኃይል ማመንጨትና ለቅባትነት የዋለውን እንጂ ለትራንስፖርት የዋለውን ነዳጅና ለኤሌክትሪክ ማመንጨት የዋለውን ነዳጅ ስለማይጨምር የተጋነነ ቁጥር ከተገኘ (በተለይ ከሲሚንቶ ከብርጭቆና ከሸክላ ፋብሪካዎች ወጭ ላሉት) የትራንስፖርት ሊሆን ስለሚችል እንደገና ተጠይቆ የትራንስፖርት ከሆነ በዚሁ ክፍል ንዑስ ክፍል 6.3 ዓምድ 6 ውስጥ መግባት ይኖርበታል።
- 13/ በክፍል 6.3 ዓምድ 12 ሌሎች ወጭዎች ከጠቅላላ ወጭው ጋር ሲታይ የተጋነነ ከሆነ ዝርዝሩን ጠይቀን ማስተካከል ይኖርብናል።
- 14/ በምርት ሽያጭ ላይ የሚከፈሉ ልዩ ልዩ የሽያጭ ታክሶች በጣም ከተወሰኑ የምግብ ፋብሪካዎች በስተቀር በሁሉም የመንግሥትና የግል ፋብሪካዎች የሚሰበሰብ ስለሆነ ባዶ ሊሆን ስለማይችል ቢያንስ የተወሰነ ቁጥር መሞላቱን ማየት ይኖርብናል። ብዙዎቹ ፋብሪካዎች የሚከፍሉት አስራ አምስት በመቶ አካባቢ ሲሆን የመጠጥ ፋብሪካዎች ግን ኤክሳይዝ ታክስ ስለሚከፍሉ ከ30 እና 40 በመቶ ሊደርስ እንደሚችል መገንዘብ ያስፈልጋል።

- 15/ በንዑስ ክፍል 7.1 ዓምድ 6 የሚሞላው የአገልግሎት ቅናሽ ድምር እጅግ ቢበዛ በዓምድ 3 ላይ ከቀረበው ከ20-25% በላይ ከሆነ የዓመቱ ላይሆን የተጠራቀመ የአገልግሎት ቅናሽ (Accumulated Depreciation) ሊሆን ስለሚችል መረጃ ሰጪውን እንደገና በመጠየቅም ሆነ ከሂሳብ ሪፖርት ጋር በማስተያየት ማስተካከል ይኖርብናል።
- 16/ በንዑስ ክፍል 7.1 የዓምድ 3 ድምር፣ የዓምድ 6 ድምር፣ የዓምድ 7 ድምር ከሂሳብ ሪፖርቱ Beg Net Book Value, Annual depreciation and Ending Net Book Value ጋር እኩል መሆን ይኖርበታል።
- 17/ በንዑስ ክፍል 7.1 ዓምድ 4 በዓመቱ ውስጥ ለመዋዕለ ንዋይ የወጣው ገንዘብ በንዑስ ክፍል 7.2 ዓምድ 3 ገንዘቡ በተገኘበት ምንጭ ከተዘረዘረው ድምር ጋር እኩል መሆኑን ማረጋገጥ ይኖርብናል።
- 18/ በክፍል 8 ንዑስ ክፍል 8.2 በዓምድ 6 እና 7 የተሞላው በዓመት ሊመረት የሚችለው መጠንና ዋጋ በክፍል 4.1 በዓምድ 7 እና 8 ከተሞላው መጠንና ዋጋ ጋር ሲነፃፀር እኩል ሊሆን ወይም ሊበልጥ ይችላል እንጂ ሊያንስ ስለማይችል ይህንኑ ማረጋገጥ ይኖርብናል።
- 19/ በትርፍና ኪሣራ መግለጫ ላይ (የሂሳብ መዝገብ ላላቸው ብቻ) የምናገኘው ጠቅላላ የወጭ ድምርና ጠቅላላ የገቢ ድምር በመጠይቁ ላይ ከሞላነው ጋር እኩል ወይም በጣም ተቀራራቢ መሆኑን ማረጋገጥ ይኖርብናል።
- 20/ በመጨረሻም በትርፍና ኪሣራ መግለጫው ላይ የሚገኘው ትርፍ (ኪሣራ) (Net surplus or loss before profit tax) በመጠይቁ ላይ ከተሞላው ጠቅላላ ገቢ ሲቀነስ ጠቅላላ ወጭ (ክምችትን ግምት ውስጥ በማስገባት) ጋር እኩል (በጣም ተቀራራቢ) መሆኑን ማረጋገጥ ይኖርብናል።

አባሪ፤

**የምርትና የጥሬ ዕቃ መስፈሪያ በሜትሪክ መለኪያ እንዴት መሰጠት እንዳለበት
የሚያሳይ ምሳሌ በዝርዝር፤**

የምርት ዓይነትና የመጠን መለኪያ ዝርዝር

የምርት ዝርዝር	የምርት መጠን መለኪያ	አ ስ ተ ያ የ ት
ሥጋ (የበሬ፣ የበግ፣ የፍየል)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በጣሳ ከተሰጠ አንድ ጣሳ ሊይዝ የሚችለው መጠን በኪ.ግራም/በግራም መገለጽ አለበት፡፡
የአትክልት ሾርባ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
ምንቸት አብሽ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
ሽሮ ወጥ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
ቲማቲም ድልህ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
የብርቱካን ጭማቂ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
የብርቱካን ማርማላት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
ዘይት	ሊትር፣ ኪነግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በቆርቆሮ/በጣሳ ከተሰጠ አንድ ቆርቆሮ/ጣሳ ሊይዝ የሚችለው የዘይት መጠን በሊትር፣ በኪ.ግራም ወይም በግራም መገለጽ አለበት፡፡
ፋጉሎ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ወተት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ቅቤ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፎርማጅ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ዱቄት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የእንሰሳት መኖ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጋሌታ	ግራም፣ ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ዳቦ	ግራም፣ ኪ.ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በቁጥር ከተሰጠ የአንድ ዳቦ አማካይ ክብደት መጠን ምን ያህል እንደሆነ በግራም ይገለጻል፡፡
ብስኩት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኬክ	ግራም፣ ኪ.ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በቁጥር ከተሰጠ የአንድ ቁራሽ ኬክ የክብደት መጠን ምን ያህል እንደሆነ በግራም ይገለጻል፡፡
ድፎ ኬክ (ቶርታ፣ የልደት፣ የሠርግ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በቁጥር ከተሰጠ የአንድ ድፎ ኬክ ክብደት ምን ያህል እንደሆነ በኪ.ግራም ይገለጻል፡፡
ከረሜላ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ስኳር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሞላሰስ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፓስታና መኮረኒ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሻይ ቅጠል	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ቅመም	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የተፈጨ ቡና	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	

የምርት ዝርዝር	የምርት መጠን መለኪያ	አ ስ ተ ያ የ ት
አልኮል መጠን (ጂን፣ ኦብ፣ ኮኖክ፣ ቢተር ... ወዘተ)	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር	– በጠርመራ ከተሰጠ የአንድ ጠርመራ ይዘት ምን ያህል ሲነሱ/ሊትር እንደሚይዝ ይገለጻል፡፡
አልኮል (ንፁህ አልኮል፣ እሳት አልኮል)	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር	» » »
ወይንናቪኖ፣- ሳሪስ፣ ሻምፓኝ፣ ጉደር ... ወዘተ)	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር	» » »
ቢራ ወይም ድራፍት ብቅል	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	» » »
የለስላሳ መጠጥ	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር	» » »
የማዕድን ውኃ (አምቦሃ ባቢሌ፣ ጦሳ፣ ቡሬ) ሲጋራ	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር በሺህ ቁጥር	» » »
የናይላን ጨርቅ	ካሬ ሜትር፣ በሺህ ካሬ ሜትር	
የጥጥ ጨርቅ	ካሬ ሜትር፣ በሺህ ካሬ ሜትር	
ድር የአክሪሊክ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ድርና ማግ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የሱፍ ብርድ ልብስ	ካሬ ሜትር፣ በሺህ ካሬ ሜትር	
የጥጥ ብርድ ልብስ	ቁጥር፣ በሺህ ቁጥር	
ቃጫና የቃጫ ገመድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የሱፍ ጨርቅ	ካሬ ሜትር	
የወለል ምንጣፍ	ካሬ ሜትር	
ጆንያ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ብትን ጆንያ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ክር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የተዳመጠ ጥጥ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሹራብ	ደርዘን፣ ቁጥር	
የውስጥ ልብስ	ደርዘን	
(ካኒቴራ፣ የሴት ውስጥ ልብስ፣ ፓንት፣ ካልሲ፣ ስቶኪንግ)		
ሸሚዝ	ደርዘን፣ ቁጥር	
አንሶላ	ጥንድ	

የምርት ዝርዝር	የምርት መጠን መለኪያ	አስተያየት
<p>ሌሎች ልብሶች (ኮት፣ ሱሪ፣ ጃኬት፣ ቱታ፣ የሥራ ካፖርት፣ የህፃን ልብስ፣ ባርኔጣ ...ወዘተ)</p> <p>የቆዳ ልብስ (የቆዳ ጃኬት፣ ሱሪ፣ ቀሚስ ...ወዘተ)</p> <p>ጃንጥላ</p> <p>የቆዳ ገበር</p> <p>ብትን የልብስ ቆዳ</p> <p>በከፊል የተለፉ ቆዳ (የፍየልና የበግ)</p> <p>በከፊል የተለፉ የበሬ ቆዳ</p> <p>የቆዳ ሶል</p> <p>የፕላስቲክ ሶል</p> <p>ሽራና ቦት ጫማ</p> <p>የቆዳ ጫማ</p> <p>የፕላስቲክ ጫማ</p> <p>ኮምፒውተር</p> <p>ቺፕ ውድ</p> <p>ፋይዚት</p> <p>ጣውላ</p> <p>ሞራሌ</p> <p>ሽራራ</p> <p>ወረቀት (ወረቀት፣ ሶፍት፣ ናብኪን፣ ሌዲስታይል)</p> <p>ካርቶን፣ የኪስ ወረቀት ደብተር</p> <p>ኦክሲጂን</p>	<p>ደርዘን፣ ቁጥር</p> <p>ደርዘን፣ በቁጥር</p> <p>ቁጥር</p> <p>ስኩዌር ፊት፣ ስኩዌር ሜትር</p> <p>ስኩዌር ፊት</p> <p>ቁጥር፣ በሺህ ቁጥር</p> <p>ስኩዌር ፊት</p> <p>ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን</p> <p>ጥንድ</p> <p>ጥንድ</p> <p>ጥንድ</p> <p>ጥንድ</p> <p>ሜትር ኩዩብ</p> <p>ሜትር ኩዩብ</p> <p>ሜትር ኩዩብ</p> <p>ሜትር ኩዩብ</p> <p>ቁጥር</p> <p>ቁጥር</p> <p>ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን</p> <p>ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን</p> <p>ደርዘን፣ ቁጥር</p> <p>ሜትር ኪዩብ</p>	<p>– በቁጥር ከተሰጠ የአንዱ ውፍረት መገለጽ አለበት</p> <p>» » »</p> <p>» » »</p> <p>– በቁጥር ከተሰጠ የኢያንዳንዱ ዕቃ ክብደት ምን ያህል እንደሆነ በኪሎ ግራም ይገለጻል፡፡</p>

የምርት ዝርዝር	የምርት መጠን መለኪያ	አስተያየት
አሲቲሊን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- ቢቻል በኪሎ ግራም ይገለጻል፡፡
ሴይክስ	ቁጥር፣ ኪሎ ግራም	
ቀለም	ሊትር፣ ኪሎ ግራም	
ሬዚን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ቫርኒሽና ላክር	ሊትር፣ ኪሎ ግራም	
ማጣበቂያ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ካፕሱል	ቁጥር፣ በሺህ ቁጥር	
ኢንጂክሽን 100ኤ	ቁጥር፣ በሺህ ቁጥር	
ሽርጨ	ሊትር፣ በሺህ ሊትር	
እንክብል	በሺህ ቁጥር	
ቅባት መድኃኒት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፀረ-ሕዋሳት	በሺህ ቁጥር	
ሣሙና	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ቫዝሊን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በደርዘን ከተሰጠ በኪ.ግራም ይገለጻል፡፡ - በጠርሙስ ከተሰጠ የ1 ጠርሙስ ይዘት በሊትር ይገለጻል፡፡ - በጠርሙስ ወይም በተለያዩ ዕቃዎች ቢሰጥም ጠቅላላ ይዘቱ በኪ. ግራም /በሊትር ይገለጻል፡፡ - በካርቶን/ደርዘን ከተሰጠ የአንድ ካርቶን/ደርዘን ክብደት በኪ.ግራም ይገለጻል፡፡ - በጣሳ ከተሰጠ የአንድ ጣሳ ስም ክብደት በኪ. ግራም ይገለጻል፡፡ - በኪ. ግራም ከተሰጠ በቁጥር ይለወጥ፡፡
ፓራፊን /ፈሳሽ ቅባት/	ሊትር፣ ኪሎ ግራም	
ሌሎች ቅባቶች	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሻማ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሰም	ኪሎ ግራም	
ጎማ	ቁጥር	
ከመነዳሪ	ቁጥር	
የታደሰ ጎማ	ቁጥር	
ፕላስቲክ ክሬት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
(የለስላሣና የቢራና የአምቦ ውኃ ሣጥን)		
የመብራት ገመድ	ሜትር፣ በሺህ ሜትር	
ካርቦን ዳይኦክሳይድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
እስክራብቶ	ቁጥር፣ በሺህ ቁጥር	
የፖሊቲሊን ውጤት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	- በቁጥር፣ በሜትር ኪዩብ ከተሰጠ ወደ ኪሎ ግራም ተቀይሮ መሞላት አለበት፡፡
(የፕላስቲክ ሣህን፣ ገመድ፣ ጀግ፣ የወለል ምንጣፍ፣ ስፖንጅ፣ ጂሪካን)		
ብርጭቆ	ቁጥር	
ጠርሙስ	ቁጥር	

የምርት ዝርዝር	የምርት መጠን መለኪያ	አስተያየት
የሽንት ጠብ	ቁጥር	
ጂቦ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጠመኔ	ግሮስ	
ኖራ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሲሚንቶ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ብሎኬትና ቱቦ	ቁጥር፣ በሺህ ቁጥር	
ከሲሚንቶ የተሠራ ታይል	ካሬ ሜትር	
እምነ በረድ	ሜትር ኪዩብ	
አስፔስቶስ	ቁጥር	
የቤት ክፍን ቆርቆሮ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የብረት ቱቦ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የማዕዘን ብረት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የአርማታ ብረት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሚስማር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሽቦ (የአልጋ፣ የአጥር፣ ወዘተ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የብረት በር	ካሬ ሜትር	— በቁጥር ከተሰጠ ወደ ካሬ ሜትር ይለወጥ
የብረት መስኮት	ካሬ ሜትር	» » » »
የመኪና ካሶኒ (ቦቴ፣ ታንክር፣ የመኪና አካል)	ኪዩቢክ ሜትር	
የኤሌክትሪክ ምጣድ	ቁጥር	
ቆርኪ	ግሮስ	
ጣሳ	ቁጥር	
ባሌስትራ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የመኪና ባትሪ	ቁጥር	
አውቶቢስ	ቁጥር	
የጭነት መኪና	ቁጥር	
ተጎታች/ተሳቢ	ቁጥር	
ትራክተር	ቁጥር	

የምርት ዝርዝር	የምርት መጠን መለኪያ	አ ስ ተ ያ የ ት
የእንጨት በር	ካሬ ሜትር	– በቁጥር ከተሰጠ ወደ ካሬ ሜትር ይለወጥ።
የእንጨት መስኮት	ካሬ ሜትር	» » » »
ቁምሣጥን	ቁጥር	
አልጋ	ቁጥር	
ቢፌ	ቁጥር	
ሶፋ	ሴት፣ ቁጥር	
ወንበርና ጠረጴዛ	ሴት፣ ቁጥር	– በሴት ከተሰጠ የወንበር ብዛት ስንት እንደሆነ ይገለጽ።

የጥሬ ዕቃ ዓይነትና የመጠን መለኪያ ዝርዝር

የጥሬ ዕቃ ዝርዝር	የጥሬ ዕቃ መጠን መለኪያ	አ ስ ተ ያ የ ት
ሥጋ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ከብት	ቁጥር	
ዘይት	ሊትር፣ ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	– የቆርቆሮ/ጣሳ ዘይት ከሆነ የቆርቆሮው/ጣሳው ይዘት/ክብደት መጠን በሊትር/በኪ.ግራም ይገለጻል
አትክልት (ሽንኩርት፣ ድንች፣ ካሮት፣ ቲማቲም ... ወዘተ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥራጥራ (አተር፣ ባቁላ፣ አደንጓሬ ...ወዘተ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥሬ ብርቱካን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የብርቱካን ጭማቂ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	– በጣሳ ከተሰጠ የአንድ ጣሳ የክብደት መጠን ምን ያህል እንደሆነ መገለጽ አለበት፡፡
የቅባት እህል (ተልባ፣ ኑግ፣ ጎመን ዘር፣ ሰሊጥ፣ ጥፍ ጥሬ ... ወዘተ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥሬ ወተት	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር	
ዱቄት ወተት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥሬ ስንዴ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥሬ በቆሎ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ዱቄት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ስኳር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጨው	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
እርሾ	ግራም፣ ኪ.ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	– በቆርቆሮ/በፓኬት ... ከተሰጠ የአንዱ እሽግ እርሾ ክብደት በግራም/በኪ.ግራም ይገለጻል
ቅቤ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	– በቆርቆሮ ከተሰጠ የአንድ ቆርቆሮ ቅቤ ክብደቱ በኪ.ግራም መገለጽ ይኖርበታል፡፡
ሽንኮራ አገዳ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ግሉኮስ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
አረንጓዴ ሻይ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ዛላ በርበሬ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥሬ ቡና	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
አልኮል	ሊትር፣ ሄክቶ ሊትር	
ሞላሰስ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	

የጥሬ ዕቃ ዝርዝር	የጥሬ ዕቃ መጠን መለኪያ	አ ስ ተ ያ የ ት
ኤሰንሶ	ሊትር፣ ኪነግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ዘቢብ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የሎሚ ጭማቂ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጌሾ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ብቅል	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ገብስ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ካርቦን ዳይኦክሳይድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የትምባሆ ቅጠል	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ድር የአክሪሊክ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ማቅለምያ ቀለምና	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኬሚካል		
የጥጥ ልቃሚ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የተዳመጠ ጥጥ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የቃጫ ቅጠል	ሜትር ኪዩብ	
ድር የጥጥ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጁት ድርና ማግ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
(የቃጫ)		
ጥሬ ጥጥ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ውል ዌስት ኦየሱፍ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ልቃሚ)		
አክሪሊክ ፋይበር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፖሊስተር ፋይበር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የናይላን ድር	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ብትን የልብስ ቆዳ	ስኩዌር ፊት፣ ስኩዌር ሜትር	
ጨርቅ (ናይላን፣	ሜትር፣ ሜትር ካሬ፣ በሺህ	
ፖሊስተር፣ ጥጥ...	ሜትር	
ወዘተ)		
ጥሬ የበሬ ቆዳ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኬሚካል	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጥሬ የበግና የፍየል ቆዳ	ቁጥር	
የጫማ ገበር	ስኩዌር ፊት፣ ስኩዌር ሜትር	
ፒኒቪኒሊን ለጫማ ሶል	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ብትን ቆዳ ለጫማ	ስኩዌር ፊት፣ ስኩዌር ሜትር	
ፕላስቲክ ሶል	ጥንድ	
የቆዳ ሶል	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የተፈጥሮና ሰው ሰራሽ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ጎማ		
የጫማ ማጣበቂያ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ማስተሽ	ሜትር ኩዩብ	
ግንድ		
ቪነር	ካሬ ሜትር	

የጥሬ ዕቃ ዝርዝር	የጥሬ ዕቃ መጠን መለኪያ	አ ስ ተ ያ የ ት
ኮላ	ኪሎ ግራም	
ፐልፕ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ቆሻሻ ወረቀት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኬሚካል (ቀለም ወዘተ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
የካርቶን መሥሪያ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ወረቀት		
ወረቀት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	– በሪም ከተሰጠ የአንድ ሪም ክብደት በኪሎ ግራም ምን ያህል እንደሆነ ይገለጻል፡፡
ኮስቲክ ሶዳ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፓራፊን ዋክስ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሬዚን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፒግመንት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሞራ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሶዲየም ኮምፓውንድ (ጨው ...ወዘተ)	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፋቲ አሲድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፔትሮሊየም ጂሊ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፓራፊን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሰፈፍ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፒኒፕሪን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፖሊቲሊን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኩላንት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሲልካ ሳንድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
አፈር (ጎጭ፣ ቀይ)	ሜትር ኪዩብ	
ጂብሰም	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኖራ ድንጋይ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፑምቺ	ሜትር ኪዩብ	
ሶዳ አሽ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
እምነበረድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ሲሚንቶ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
አሸዋ	ሜትር ኪዩብ	– በመኪና የተሰጠ ከሆነ ወደ ሜትር ኪዩብ መለወጥ አለበት
ጠጠር	ሜትር ኪዩብ	» » »
የእምነበረድ ቋጥኝ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል	– በሜትር ኪዩብ ከተሰጠ የአንድ ሜትር ኪዩብ ክብደት በኪሎ ግራም መገለጽ አለበት

የጥሬ ዕቃ ዝርዝር ላሜራ	የጥሬ ዕቃ መጠን መለኪያ ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	አ ስ ተ ያ የ ት - በቁጥር ከተሰጠ የአንድ ላሜራ ክብደት ይገለጽ
ጋልቨናይዝድ ኮይልስ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
አሉሙኒየም	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
አይረን ቢሌት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ዋየር ሮድ	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ስብርባሪ ብረት	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ፒግ አይረን	ኪሎ ግራም፣ ኩንታል፣ ቶን	
ኤልኒ ቲን ዜድ ብረት	ቁጥር፣ ሜትር፣ ኪ. ግራም፣ ኩንታል	
ክራውን ቲን ጨሌት	ሺት፣ በሺህ ሺት	
የባትሪ ኬሚካል	ኪ. ግራም፣ ኩንታል፣ ሊትር	
ጣውላ	ኪዩቢክ ሜትር	
ኮምፒንግቶ	ቁጥር	
ቺፕውድ	ቁጥር	
ፋይዚት	ቁጥር	
ፎርማይካ	ቁጥር	
ቫርኒሽ	ኪሎ ግራም፣ ሊትር	

/መለኪያዎቹን በምርትና ጥሬ ዕቃ መለኪያ ላይ ይመልከቱ/

የምግብ ምርቶች

የአትክልት ሾርባ
የበሬ የበግና የፍየል ሥጋ
ምንቸት አብሽ
ቲማቲም ድልህ
የብርቱካን መልማላት
የእንስሳት መኖ
ታሎው
የምግብ ዘይት

ፋጉሎ
ወተት

የስንዴ ዳቄት
ክሩፔሎ
ፋፋ
ዳቤ
ዕድገት
ፋሚክስ
የእንስሳት መኖ
የዶሮ ምግብ
ዳቦ
ኬክ
ብስኩትና ኩኪስ
ጋሌጣ
እንጀራ
ከረማላ
ስኳር
ሞላሰስ
ፓስታና መኮሮኒ
ሻይ ቅጠል
የተፈጨ ቡና
ፓፕሪክ

የመጠጥ ምርቶች

ጂን፣ አብ፣ ኮኛክ፣ ቢተር
ንፁህ አልኮል፣ እሳት አልኮል
ወይን
ብቅል
ቢራ ወይም ድራፍት
የለስላሳ መጠጥ
የማዕድን ውሃ

የሲጋራ ምርት

ሲጋራ

የጨርቃ ጨርቅ ምርቶች

የአክሪሊክ ድር/ማግ
የተዳመጠ ጥጥ
የጥጥ ብርድ ልብስ
የሱፍ ብርድ ልብስ
ምንጣፍ
የጥጥ ፍሬ
የጥጥ ድርና ማግ
የስፌት ክር
የጥጥ ጨርቅ
የአልጋ ልብስ
ብትን ጆንያ
ሲባጎና ገመድ
የተዳመጠ ቃጫ
ጆንያ
ሹራብ
የውስጥ ልብስ
ሸሚዝ
ኮትና ሱሪ
ዣንጥላ

የቆዳ ምርቶች

ያላለቀለት የበሬ ቆዳ
ያላለቀለት የፍየል ቆዳ
ገበር/ከበግ ቆዳ
ያላለቀለት የበግ ቆዳ
የጫማ ሽፋን
ክረስት ሺፕ
የቆዳ ጫማ
የፕላስቲክና የጫማ ማሰሪያ
የፕላስቲክ የጫማ ሶል

የእንጨት ምርቶች

ቲምበር
ፕላይወድ
ፓርቲክል ቦርድ

ወረቀትና የወረቀት ምርቶች

ደብተር
ወረቀት
የሽንት ቤት ወረቀት
ናፕኪን

የኬሚካል ምርቶች

ሴዲክስ
አስትሊን
ኦክስጅን
ካርቦንዳይኦክሳይድ
ማጣበቂያ /ማስቲሽ/
ቨርኒህ ላከር
ቀለም
ኢንጂክሽን 100A
ታብሌት
ካፕሱል
ህሮፕ
ፀረ-ሕዋሳት /አንቲባዮቲክ/

ኦኦር ኤስ

አይቪ ፍሉድ
ቅባት
ፓራፊን
ሳሙና
ሻማ
የወለል ሰም
ባትሪ ድንጋይ
የታደሰ ጎማ
ጎማ
ቱቦ

ፎም
ፕላስቲክ ክሬት /የለስላሳ የቢራ ሳጥን/
የመብራት ገመድ
የፕላስቲክ መያዥያ

እስክሪፕቶ
የፖሊትሊን ውጤቶች
የፕላስቲክ ቱቦ

ብረት ነክ ያልሆኑ ምርቶች

ብርጭቆ
ጠርሙስ /የብርጭቆ/
የሽክላ ጡብ
ሲሚንቶ
ኖራና ጀሶ
ቾክ
ከሰሚንቶ የተሰራ ጡብ
የወለል ሽክላ
ከሲሚንቶ የተሰራ ጡብ
እምነበረድ
ጠጠር
የኖራ ድንጋይ

የብረታ ብረት ምርቶች

አይረን በር

አይረን ሽት

ቤድ ስፕሪንግ ኔት

ሽቦ

የቤት ክዳን ቆርቆሮ

ስትራክቸራል ቱቦ

ወተር ፒፕ

የብረት በር

መጥበሻ

ማንቆርቆሪያ

ሰስፖ

ማጠቢያ ገንዳ

አካፋ

መጥረቢያ

ዲጅኖ

መደሻ

ማጭድ

ሞልድ

ቆርኪ

ጣሳ

ባሌስትራ

ሚስማር

የኤሌክትሪክ ምጣድ

ክብደት መለኪያ ማሽን

ቋት

የመኪና ባትሪ

የመኪና አካል

አውቶብስና የጭነት መኪና

ተጎታች/ተሳቢ

ትራክተር

ሳይክል

የቤትና የቢሮ ዕቃ ማምረቻ ውጤቶች

ጣውላ /ፕላንክ/

ፕላይወድ

ፎርማይክ

ቺፕወድ

ቪነር

**ዓመታዊ የትላልቅና መካከለኛ ማምረቻ
ኢንዱስትሪዎች ጥናት የመጠይቅ
አሞላል መመሪያ**

**አዲስ አበባ
ጥር 1999**